

RODOS'UN FETHİ ÖNCESİNDE (1499-1520) AKDENİZ'DEKİ HİRİSTİYAN KORSANLAR

Volkan DÖKMECİ*

Öz

Korsanlık, sadece yağma faaliyeti olarak değerlendirilmemelidir. Pek çok farklı çıkar grubunu içine alan siyasi, ekonomik ve toplumsal bir faaliyet olarak da görülmelidir. 1499-1520 seneleri arasında faaliyet gösteren, Marino Sanuto'nun *Günlükleri*'ne konu olan Hıristiyan korsanlar da aynı çerçevede ele alınmalıdır. Bu korsanlardan Rodos'a tâbi olanlar, Rodos Saint Jean Şövalyeleri'nin itikadı gereğince, ek olarak dinsel bir kimliğe bürünmüşlerdir. Rodos korsanları, mensup oldukları dinin baş rakibi olan İslâm'ın temsilcileri Osmanlılar ve Mağriblilerin gemi ve emtialarına zarar vermişler, bu faaliyetlerini din savaşı adı altında meşrulaştırmışlardır. Güney İtalya ise Fransa ve İspanya arasındaki nüfuz mücadelesinin beraberinde getirdiği siyasi istikrarsızlık sebebiyle emniyet zafiyeti yaşamıştır. Bu durum, civardaki korsanların faaliyet alanını genişletmiştir. Rodos korsanları, Osmanlılar aleyhine yürüttükleri faaliyetler sayesinde hem İspanya'dan hem de onun Güney İtalya'daki rakibi Fransa'dan destek görmektedir. Bu destek, Akdeniz'in doğu ve batı kısımları arasındaki korsan akışını hızlandırmıştır. Fransız, İspanyol, Ceneviz, Bask ve Katalan kökenli pek çok korsan hem Batı Akdeniz'de (bilhassa Siraküza ve Messina civarı) hem de Doğu Akdeniz'de pek çok yağma faaliyetinde bulunmuşlar ve pek çok kıymetli emtia ele geçirmişlerdir. Onların hedef aldıkları gemilerin arasında Venedik Cumhuriyeti'ne ait olanlar da vardır. Bu durum, korsanlığın motive kaynağının sadece siyasi ve dinsel olmadığını gözler önüne sermektedir. Zira korsanlık, tarih boyunca, ekonomik bir kaygıyla da gerçekleştirilmiş ve ticaretin doğal bir uzantısı olarak varlığını sürdürmüştür. Yağmalanan emtianın belli bölgelerdeki halka satılması ve alıcı bulması da korsanlığı başlı başına bir ticarî faaliyet haline de dönüştürmüştür. Venedik Cumhuriyeti, Doğu Akdeniz'de birtakım adayı hâkimiyeti altına alması, oralardaki limanlar arasında geniş bir ticaret ağı kurması, Batı Akdeniz ve Mağrib'de yürüttüğü ticarî faaliyetler sebebiyle hem Müslüman hem de Hristiyan pek çok korsanın hedefi haline gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Akdeniz, Hıristiyan korsanlar, Rodos, Osmanlı Devleti, Venedik Cumhuriyeti, Mağrib.*

---

* Arş. Gör. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Kırklareli.
E-posta: volkanyeditepe@gmail.com. ORCID: 0000-0001-6486-8755
(Makale Gönderim Tarihi: 05.10.2019 - Makale Kabul Tarihi: 28.05.2020)

Abstract

The Christian Corsairs in the Mediterranean Before the Conquest of Rhodes (1499-1520)

The piracy should not be evaluated only as a plundering activity. It should be considered as a political, economic and social activity which includes different interest groups. The Christian corsairs who were active between 1499 and 1520 and mentioned in the Diaries of Marino Sanuto should be approached in the same framework. Among these corsairs, the ones who were subject to Rhodes additionally assumed a religious identity in accordance with the faith of the Knights of Saint John of Jerusalem. The Rhodian corsairs, damaged the ships and commodities of the Ottomans and Maghrebians who were the representatives of Islam, the archrival of the religion of which they were members and they legitimated these activities under the name of holy war. As for the southern Italy, it experienced a security weakness due to the instability which was brought about by the struggle of influence between France and Spain. This situation expanded the sphere of influence of the corsairs in the surrounding areas. The Rhodian corsairs were supported by both Spain and France thanks to the activities which they carried out at the expense of the Ottomans. This support accelerated the flux of the corsairs between the eastern and western parts of the Mediterranean. The numerous corsairs from the origins of France, Spain, Genoa, Basque, and Catalonia carried out a great deal of plundering activities in both the Eastern and the Western Mediterranean (particularly around Syracuse and Messina) and they captured multitudinous valuable commodities. Among the ships which were targeted by them, there were also the ones which belonged to the Venetian Republic. This situation reveals that politics and religion were not the sole sources of motivation of the piracy. Because, the piracy was realized also with an economic concern and subsisted as a natural extension of commerce throughout history. The saleability and marketability of the plundered commodities for the people in certain regions transformed the piracy into the very self of a commercial activity. The Venetian Republic became a target of both the Muslim and the Christian corsairs because of its dominance over numerous Aegean islands, the wide commercial network which it established between the ports of these islands and the commercial activities which it carried out in the Western Mediterranean and the Maghreb.

Key Words: *The Mediterranean, Christian corsairs, Rhodes, The Ottoman Empire, The Republic of Venice, Maghreb.*

Giriş

Korsan sözcüğü, deniz haydutu anlamına gelen “pirat” sözcüğüyle karıştırılmamalıdır. Aradaki farkı iyi anlamak için önce bu sözcüğün etimolojik kökenine bakmak gerekir. Korsan sözcüğü İtalyanca’daki “corsaro” kelimesinden türemiştir. Arapça’ya “kürsân” şeklinde geçmiş, bu dilden de Türkçe’ye aktarılmıştır. Korsan sözcüğünün İngilizce’de “pirate” şeklinde karşılık bulması ve bu kelimenin yaygın bir şekilde kullanılması, korsan ve pirat sözcüklerinin birbiriyle karıştırılmalarında etkili olmuştur. İngilizce’de “corsair” kelimesinin yaygınlaşmaya başlaması, bu karışıklığı bir nebze de olsa telafi etmiştir. Bununla birlikte, devletler tarafından desteklenen korsanlar İngilizce’de “privateer” (devletin müsaadesiyle korsanlık yapan kişi) sözcüğüyle karşılık bulmuştur.¹

¹ Arapça’da “Korsar” şeklinde bir kullanım da söz konusudur. Bkz: Bostan 2009, s. 17; “Corsaro”, Kahane vd. 1988, s. 193-196.

Korsan ve pirat sözcükleri arasındaki farkı daha iyi anlamak için, bu iki sözcüğün devletlerarası hukuktaki karşılığını incelemek faydalı olacaktır. Korsanlık için oluşması gereken hukuki koşullar şunlardır:1-Harp gemisinden farklı olarak kişiye ait bir gemi vardır. 2-Korsan harbe taraf olan devletten bir müsaade belgesi almalıdır. 3-Korsan ele geçirdiği ganimetten belirli bir pay almaktadır. 4- Korsanlar savaşta ele geçirildiklerinde, haksız fiil işlememişlerse, savaş esiri statüsündedirler.

Deniz haydutlarında da şu hukuki koşullar gözlemlenmektedir: 1-Kişilere ait bir gemi söz konusu olabilir. 2- Deniz haydutu barış veya savaş zamanında, açık denizdeki gemileri, gemilerdeki insanları ve yükleri hedef almaktadır ve onlara karşı zararlı bir eylem gerçekleştirmektedir. Onun bu eylemi bir devletin menfaatinden değil de şahsi menfaatten kaynaklanmaktadır. 3-Deniz haydutluğu bir gemiyi ele geçirmeyi, batırmayı ve ona zarar vermeyi, gemideki mürettebatı ve yolcuları öldürme, yaralama, kaçırma ve esir almayı, gemideki yüke el koyma, onu tahrip etme ve ona her türlü zararı vermeyi kapsamaktadır. Bütün bu mukayeseden şu neticeye varmak mümkündür: Korsanlık, harbe taraf bir devletten alınan müsaade belgesiyle yürütülen ve bir devletin menfaatinin gözetildiği bir eylemken, deniz haydutluğunda kişisel menfaat ön plandadır. Deniz haydutluğunda herhangi bir devletten bir müsaade belgesi alınmamıştır. Korsandan farklı olarak, deniz haydutunun öncelikli amacı gemi, gemideki insanlar ve yükü ele geçirmek veya onlara zarar vermektir. ²

Akdeniz, ticaret kadar korsanlığa da ev sahipliği yapmıştır. Müslüman ve Hıristiyan korsanlar İslam ve Hıristiyanlık'ı temsil eden siyasi güçlerin siyasi kararları, rekabetleri, zenginlikleri, ekonomik büyümeleri ve dinsel söylemlerinden beslenmişlerdir. Bu durum, Hıristiyan ve Müslüman korsanların benzer motivasyon kaynaklarıyla hareket etmesini sağlamıştır. Korsan kelimesi Venedikli Senatör Marino Sanuto'nun *Günlükler*'indeki mektup ve raporlarda daha ziyade "corsaro" şeklinde ifade edilmektedir. Venedikli görevliler, devletlerinin himayesindeki gemilerini yağmalayan bir kısmı askerî unvana sahip olan Rodos'lu, Cenevizli ve İspanyollar için sıklıkla korsan kelimesini kullanmaktan çekinmemişlerdir.

Hıristiyan korsanların Akdeniz'deki yağma faaliyetlerini anlamak için, bu denizdeki siyasi aktörleri ve onların nüfuz alanlarını incelemek gereklidir. Korsanların hedefi olan ada ve limanların konumu bu şekilde tespit edilebilir. Venedik Cumhuriyeti, 16. Yüzyıl'da, Girit Adası'nın dışında, İşkatos, İşkiros, İşkepolos, Ekene, Çuha, Küçük Çuha, İstendil, Mokene, Yamurgi (Yamorki), İstanbulya, Kerpe (Karpatos) ve Çoban (Kaşot) gibi pek çok önemli Ege adası ve limanında hâkimdir. Bunun dışında, 1566 senesinde Osmanlıların eline geçecek olan, İtalyan hanedanların hâkimiyetindeki Nakşa Dukalığı, nüfuzu altındaki

² Meray 1963, s. 106-107; Meray 1962, s. 451.

Andre, Bara, Serifos, İspinos (Yavuzca), Santorin, Niyo (Ünye/Enye), Anafiye, Değirmenlik, Termiye (Terme/ Kitnos) ve Mürted (Kea) adalarını Venedik Cumhuriyeti'nin siyasi desteği sayesinde muhafaza edebilmektedir.³

Venedik Cumhuriyeti ve Nakşa Dukalığı'nın emrindeki adalar, hem Müslüman hem de Hıristiyan pek çok korsanın yağmasına maruz kalmıştır. Rodos Şövalyeleri, Rodos'un fethine kadar Rodos Adası'nın dışında İleryoz, Kelemez, İncirli, İleki (Episkopi/Tilos)⁴, İstanköy ve Sömbeki adalarında etkili olmuşlardır.⁵ Bu adalar, pek çok Rodos'lu korsan için de sığınak olmuştur. Osmanlıların en önemli üsleri de Akdeniz'dedir. İstanbul'dan gelen gemiler, Gelibolu'ya uğradıktan sonra, Bozcaada, Limni, Semadirek, İmroz, Taşoz, Bozbaba ve Midilli gibi pek çok adayı ziyaret etmişlerdir. Osmanlıların önemli üslerinden olan İzmir ve Foça ile Cenevizli Maona Şirketi'ne bağlı Sakız, İpsara ve İkarya adaları arasında hem siyasi hem de ekonomik bir bağ vardır. Bütün bu Osmanlı üsleri ve etraflarındaki adalar hem Osmanlı gemilerine hem de onun himayesindeki Mağribli gemilere ev sahipliği yapmışlar, bu sebeple Hristiyan korsanların hücumuna uğramışlardır. Özetle, Doğu Akdeniz, Hristiyan korsanlar için pek çok cazip hedef ve sığınak barındırmaktadır. Bu korsanların Batı Akdeniz'deki sığınakları Siraküza, hedefleri Messina'dır.

Akdeniz'deki Hıristiyan Korsanların Faaliyetlerinin Neticeleri

Marino Sanuto'nun *Günlükleri* Rodos Fethi'nin öncesindeki korsan faaliyetleri hakkında önemli bilgiler vermektedir. Bu kaynakta yer alan mektup ve tanıklık bildirimleri (depositiom) incelendiğinde, 1499-1520 seneleri arasındaki dönemde Doğu ve Batı Akdeniz'in hem Müslüman hem de Hıristiyan korsanların saldırılarına sıkça maruz kaldığı gözlemlenebilir. Hıristiyan korsanların büyük kısmı Ceneviz, Fransız ve İspanyol kökenlidirler. Ele geçirdikleri gemilerin Müslüman veya Hıristiyan olup olmasına bakmadan yağmalamışlar, Osmanlı gemilerinin dışında İspanyol ve Venedik gemileri ve diğer İtalyan milletlerin gemileri de bu yağmadan nasiplerini almışlardır. Mesela; 1499 senesinde iki fustaya reislik eden Cenevizli korsan Agostino di Montenegro, Brandizo'dan çıkan bir barkayı (barcha) eşyalarıyla birlikte yağmalamıştır. Napoli Kralı Federico'nun himayesi ona bu cesareti vermektedir.⁶

³ Armao 1951, Resim X: Quadro Politico delle Isole dell'Egeo a Metà del Secolo XV; *Ege Adaları* 2003, Ek-1, s. 179-183.

⁴ İleki (Episkopi/Tilos) Adası, *Günlükler*'de Phisco, Fisco, Flisco, Episkope, Psicopia ve Tilo gibi pek çok farklı şekilde anılmaktadır. *I Diarii* 1969, C. XXIV, Indice Geografico, s. 729 ve 738 *I Diarii* 1969, C. XXV, Indice Geografico, s. 706 ve 715; *I Diarii* 1969, C. XXVII, Indice Geografico, s. 714; *Ege Adaları* 2003, s. 182.

⁵ Armao 1951, Resim X: Quadro Politico delle Isole dell'Egeo a Metà del Secolo XV.

⁶ Monopoli Valisi (governadador) Alvisse Contarini'nin Trani'den yolladığı 16 Eylül 1499 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. II, Nisan 1969, s. 1342.

Yukarıdaki hadiseden üç sene evvel, yani 1496 senesinde Cenevizli korsan Seregola'nın barçası Osmanlı tebaasına mensup Enrichi, Kara Hasan ve Comazoti adlı korsanların üç kalyatasına rastlamıştır.⁷ Barçadaki Cenevizli korsanlar, Osmanlı korsanlarına saldırıp Kara Hasan ve Comazoti'ye ait olduğu sanılan iki kalyatayı ele geçirmiştir. Cenevizli korsanların bu hücumu, Osmanlı ve yabancı tebaa demeden her gemiye saldıran Osmanlı korsanlarının Anadolu Beylerbeyi'nin emriyle yakalanmalarını kolaylaştırmıştır.⁸

1496 yılı Temmuz ayında, bir başka Cenevizli korsan gemisi Buhayre'de (Beheira/Bichieri: Mısır'ın kuzeyindeki bir kent) görülmüştür. Batın Cerisola adlı korsanın 300 botte⁹ (192 ton) kapasiteli, her bir yanda 28 kürekçi bulunan kalyonu, yanındaki iki küçük korsan barçasının yardımıyla, Venedikli reis Dimitri Parga'nın gemisini ele geçirmiştir. Ele geçirilen gemi, İskenderiye çıkışıdır. 200 botte (128 ton) kapasiteli ve Marconi balmumuyla yüklüdür. Venedik Donanma Başkomutanı Antonio Grimani'den mürur tezkiresi (salvokondut: salvocondotto) almayı başaran bu Cenevizli korsan, Venedik kıyı ve topraklarına rahatlıkla uğrayabilmektedir. Kendisine verilen bu lütfu istinaden, Venedikli gemilerine dokunmamaktadır. Venedikli reise de bunu söylemiş, onu ve gemisini serbest bırakmıştır.¹⁰

Aynı dönemde Güney İtalya'da ise Fransız korsanlar aktif bir şekilde faaliyet göstermektedir. Sanuto, Fransız korsanların Güney İtalya kıyılarındaki yağma faaliyetlerini 1490 senesine kadar götürmekte, o sene meydana gelen bir hadiseyi nakletmektedir. Bu hadiseyle ilgili evraka tesadüf eseri rastladığını not düşen Sanuto, olayı şu şekilde anlatmıştır: Komutan Tommaso Loredan emrindeki Mağrib kadırgaları 4 Ağustos 1490 tarihinde Provans'a bağlı Nice (Nix/Nis) çıkışlı bir gemi tarafından kuşatılmıştır. Fransız korsan Zuan Galiano'nun (Jean Galian) emrindeki bu gemi 2000 botte (1280 ton) kapasitelidir ve gemide 600 adam bulunmaktadır. Bu korsan gemisi, Kandiye çıkışlı şarapla yüklü Marin Gribia adlı gemi ile Sicilya çıkışlı diğer üç gemiyi ele geçirmiştir. Bu Fransız korsanın 2600 botte (1664 ton) kapasiteli bir başka gemisi daha vardır.

⁷ Venedik'in Sakız Konsolosu Giovanni di Tabia'nın 14 Nisan 1496 tarihli mektubu: *I Diarii* 1969, C. I/1, s. 204.

⁸ *I Diarii* 1969, C. I/1, s. 205.

⁹ Botte, Venedik'te kullanılan bir ölçü birimidir. Bir şarap fıçısının içine konulan malın ağırlığı, fıçının ağırlığıyla birlikte hesaplanır. Lane, 1 "botte"nin 640 kilogram olduğunu hesaplarken Venedik tarafından kullanılan, 600 kilograma tekabül eden "Girit bottesi"ni esas almıştır. Fıçının içine konulan malın ağırlığını gösteren bu oran, 15. yüzyılın ilk yıllarından itibaren geçerlidir. Lane, Girit "botte"sine, yani 600 kilograma, fıçının kendi ağırlığını da eklemiştir. Fıçının ağırlığını, içine konulan malın ağırlığının %8'i olarak hesaplamıştır. Bu durumda ulaştığı sonuç, 648 kilogram olmalıdır. Ancak, Lane net bir orandan, 640 kilogramdan söz etmektedir. Brummett 1990, s. 3; Lane 1966, s. 357.

¹⁰ Venedikli reis Dimitri Parga'nın 16 Ağustos 1496 tarihli raporu: *I Diarii* 1969, C. I/1, s. 269.

Bunun dışında muhafız olarak görevlendirdiği her biri 900 botte (576 ton) kapasiteli altı gemisi daha bulunmaktadır. Aynı korsan, Venedik'in Mağrib kadırgalarının komutanı Alvisse Loredan'ı Sicilya'da esir almıştır. Bunun üzerine, Venedik Cumhuriyeti'nin On İnkiler Konseyi Venedik'in Sicilya'daki Mağrib kadırgalarına erzak yardımı yapmaya karar vermiş ve erzak alması için bir ağırbarı Korfu'ya yollamıştır. Bir başka ağırbar da Venedik'e ve onun dost olduğu başka bir ülkeye gitmiştir.¹¹

1497 tarihli mektuplar ise, Venedik tebaasından olan bir tüccarın korsanlık faaliyetlerinden bahsetmektedir. Dominico Venero adlı Kandiye'li bir tüccar olan bu korsan, iddiaya göre, Mayorka'dan Kefe'ye 2300 yük zeytinyağı taşıyan küçük bir Osmanlı barçasını esir almıştır. Camensa adlı Osmanlı korsanı da onun bu hareketine misillemede bulunmuş ve Venero'nun İstanbul'a şarap taşıyan¹² 300 botte (192 ton) kapasiteli karavelasını Ayamavra civarında ele geçirmiştir. Emrindeki dört kalyata ve iki yük gemisi (schierazzo) de bu sırada Osmanlı korsanına yardımcı olmuştur.¹³ Gemiyi kurtarmak için epey çaba sarf eden Baylos Andrea Gritti, karaveladaki şarapların Osmanlıların Yahudi tebaasının eline geçtiğini ve onlar tarafından satıldığını üzüntüyle bildirmiştir.¹⁴

Doğu Akdeniz'de de İspanyol korsanlara rastlanmakta, Venedik yetkilileri ve komutanları onlarla mücadele etmektedir. 2 Eylül 1490 senesinde toplanan *pregadi*¹⁵ Girolamo Tiepolo'nun Modon'da bulunan 1200 botte (768 ton) kapasiteli gemisinin silahlandırılmasına karar vermiştir. Onun gemisi, Komutan Tommaso Zen'in silahlı gemisiyle (nave) birlikte devriye gezmektedir. Tommaso Zen, devriye gezerken İspanyol Alfonso adlı bir korsanı Dubrovnik Limanı'na kadar kovalayıp ele geçirmiştir. Bu korsan Venedik'e ve onun gemilerine herhangi bir zarar vermemiş olsa da Komutan Zen tarafından Dubrovnik makamlarına teslim edilmiştir. Quarantia Criminal denen heyete getirilmiş,

---

¹¹ Marino Sanuto tarafından 1518 senesi Aralık ayında nakledilen 4 Ağustos 1490 tarihli hadiseyle ilgili belge: *I Diarii* 1969, CXXVI, s. 307-308.

¹² Dursteler, Girit Adası'nın en çok talep gören ve kâr getiren ürünü olan şarabın meşhur olduğunu not düşmüştür. Yazar, Girit'in misket üzümünden yapılmış şaraplar ile tatlı şaraplarının İstanbul'da epeyce rağbet gördüğünü, şöhetlerinin oradan Lehistan ve Rusların yaşadığı bölgelere kadar uzandığını belirtmiştir. Dursteler 2012, s. 122.

¹³ Venedik'in Sakız Konsolosu Giovanni di Tabia tarafından Venedikli komutan Piero Dolfin'e yollanan 1 Ağustos 1497 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. I/1, s. 756-757.

¹⁴ Baylos Andrea Gritti'nin Pera'dan Girit'e yolladığı 17 Ocak 1497 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. I/2, s. 916.

¹⁵ Venedik Senatosu, çok eski bir uygulama gereği, Venedik Doğu talep ettiğinde devlet işlerinden anlayan otorite sahibi bazı patriçileri fikir beyan etmek için devlet ricaline çağırır, onlarla birlikte "pregadi" denen meclisler oluştururdu. "Pregadi" (pregati), rica etmek anlamına gelen "pregare" sözcüğünden türemiştir. Bu hususi meclisler tarafından yapılan toplantı da "pregadi" adını almaktadır. Bkz: "Pregài veya Pregadi", Boerio 1829, s. 462.

korsan olduğu için gemisine el konulmuştur. Korsanın Dubrovnik'ten ayrılmama ihtimali de vardır. Ancak bunun için güvence vermek zorundadır. Dubrovnik'in Tuz bürosu (officio del Sal) tarafından bu korsana her ay yaşayacak kadar belli bir ödenek (provision) verilmiştir. Korsan Alfonso kendisine ödenen maaşa rağmen rahat durmamakta, kendini aziz ilan ederek şehrin huzurunu kaçırmakta ve düzenini bozmaktadır. Birtakım garip davranışlar sergileyen korsan, San Stefano Mezarlık'ındaki ölülerin kemiklerini toplamakta ve etrafında ölümlere ait kafataslarının bulunduğu sunağın altında uyumaktadır. 1500 senesinde, artık yağma faaliyetlerine devam etmediği için Dubrovnikli yetkililerce azat edilmiş, rivayete göre oradan ayrıldıktan kısa bir süre sonra yolda vefat etmiştir.¹⁶

Güney İtalya'daki İspanyol-Fransız mücadelesi de korsanlığı beslemektedir. Fransa Kralı, İspanyollarla olan deniz mücadelesi ve onlarla İtalya üzerinde yaşadığı ihtilaf sırasında pek çok Fransız korsandan mürettebat olarak istifade etmiştir. Rodos'taki Şövalye unvanlı Fransız kökenli denizci komutanlar da onun için önemli bir istihdam kaynağıdır. Venedik kaynaklarında da bu komutanlar bazen korsan olarak ifade edilmişlerdir. Kral zaman zaman Ceneviz'in denizcilik ve gemi inşaatı konusundaki tecrübesine müracaat etmiştir. 1501 senesi Mart ayında kaleme alınan belgelere göre, Provans'ın Tulon Limanı, aynı senenin Şubat ayı sonlarında, kralın hummalı donanma hazırlıklarının önemli bir merkezi konumundadır. Rapiamus¹⁷ adlı bir korsanı himayesine alan kral, İspanyollarla olan mücadelesinde kullanmak üzere, asilzadelerin yardımıyla gemiler inşa ettirmekte, Normandiya ve Britanya'dan gelecek mühimmat ve erzakla donatılmış gemileri beklemektedir. O sırada baş gösteren kıtlık, donanma mürettebatının doyurulmasını zorlaştırdı, yağma kaçınılmaz hale gelmiştir. İki İspanyol gemisini yağmalayan Pansea adlı Fransız filosu, gemilerdeki buğday ve şarapları Tulon'daki mürettebata ulaştırmıştır. Provans ve Dauphiné'deki¹⁸ yerel yönetimler de gemilerdeki denizci ve askerlere peksimet pişirmekle vazifelendirilmişlerdir. Kralın himayesindeki korsan Rapiamus¹⁹, gemilerden birinin tamir masraflarını

---

¹⁶ Marino Sanuto tarafından 1518 senesi Aralık ayında nakledilen 4 Ağustos 1490 tarihli hadiseyle ilgili belge: *I Diarii* 1969, CXXVI, s. 307-308.

¹⁷ Rapiamus adlı korsan, 30 Mart 1498 tarihli bir mektuba konu olmuştur. Bu korsan ile İspanyol tebaa Vifroi arasında bir hadise yaşanmıştır. Fransa'daki İspanya Konsolosu Antoine de Torrès'in müracaatı üzerine, Fransa Kraliyet Şansölyesi ve Konseyi, Aix kent konseyine iki tebaa arasındaki mesele ve onun için açılan dava hakkında bir mektup yazmış, Blois kentine yollamıştır. Blancard vd. 1921, s.10.

¹⁸ Dauphiné (Dophinà/Delfinato/Delfinà) Fransa'nın güneydoğusunda yer alan kent, tarihsel ve kültürel bölgedir. Bkz: *I Diarii* 1969, C. III, Indice Geografico, s. 1667-1668.

¹⁹ 1499 senesi Ağustos ayında Osmanlı İmparatorluğu ve Venedik Cumhuriyeti arasında gerçekleşen Navarin Muharebesi sırasında Rapiamus adlı bir nef (Latin yelkenli gemi) Venedik tarafında savaşa katılmıştır. Kesin olmamakla birlikte, bu geminin korsan Rapiamus'a ait olma

üstlenirken, Glarentza (Chiarenze: Mora Yarımadası'nda bir kent) ve Rodos'tan gelen iki büyük geminin bakım ve onarımı için yüz marangoz istihdam edilmiştir. Kral Ceneviz'den altı adet teçhizatlı gemi satın almaya da niyetlidir.²⁰

1501 senesinde önemli bir hadise gerçekleşmiş, Hıristiyan bir korsan Osmanlı Devleti hizmetine girerek Osmanlı levendlerinin arasına katılmıştır. Venedik'in Sakız Konsolosu Giovanni di Tabia, Georgi Andrea adlı Katalan korsanla ilgili malumatı, Kemal Reis'e bir tavsiye mektubu vermek için İstanbul'a uğrayan bir ağırbâr reisinden edinmiştir. Adı verilmeyen reis, Kemal Reis'in gemisinde gördüğü korsanın yaşlı ve emektâr biri olduğundan bahsedip korsanın dış görünümünü "iri" ve "hafif kambur" sözleriyle tarif etmiştir. Reisin konsolosa anlattığı kadarıyla, bu yaşlı Katalan bir yük gemisi ile 1501 senesinin Şubat ayında Sakız'dan Pera'ya gelip Kemal Reis'i ziyaret etmiş, bu esnada padişah tarafından onurlandırılmış ve kendisine hilat giydirilmiştir. Gelibolu'dan gelen Joan de Sibilia adındaki Messinalı tüccar da söz konusu korsandan bahsetmektedir: Aslen İbiza'lı olan Andrea, İspanya, Fransa, Venedik ve Rodos gibi çeşitli ülkelerin emri altında korsanlık yapmış, son olarak da padişahın hizmetine girmiştir.²¹ Rodos korsanlarının Osmanlı gemilerine düzenledikleri saldırılar kimi zaman diplomatik krizlere sebep olmakta, mütarekeyi tehlikeye sokmaktadır.

Rodos üstâd-ı âzâmı 1502 senesi Haziran ayı öncesinde, Antalya'daki Şehzade Korkud Çelebi'ye Osmanlılarla sulh için Chiriacho adlı elçisini yollarken²² Rodos korsanları Osmanlı denizcileri aleyhindeki faaliyetlere devam etmişlerdir. Rodos'un emrindeki kadırgalar, Osmanlılara ait üç fusta ve iki pergendeyi ele geçirmişler, sağ olarak ele geçirdikleri kırk altı Türk'ü esir alarak yanlarında götürmüşlerdir. Geri kalanlar ise ya öldürülmüşler ya da suda boğulmuşlardır. Bu kırk altı Türk'ün arasındaki on beş reis daha sonra Rodos'ta idam edilmiştir. Bütün bu bilgileri veren Venedik'in Rodos Elçisi Dominico Dolfin, Korkud Çelebi'nin üstâd-ı âzâma yazdığı mektubu da İtalyanca'ya tercüme etmiştir. Söz konusu mektuba göre, Şehzade Korkud, üstâd-ı âzâmın mektuplarını Bâb-ı Âli'ye ulaştırmanın dışında, Rodos'un emrindeki Portekizli korsan Ulterius'un Osmanlı gemileriyle girdiği çatışmaya da değinmiştir. Şehzade Korkud Çelebi, korsanın kendi emriyle içinde Müslümanların

---

ihtimali vardır. Korsan ya önceden Venedik himayesindedir ya da Fransa Kralı onu Venediklilere yardım etmekle vazifelendirmiştir. *Neptunia* 1966, Index, s. 5.

²⁰ Provans'tan gelen sadık bir dostun 1501 senesi Mart ayında takdim ettiği bildiri (deposition): *I Diarii* 1969, C. III, s. 1620-1621.

²¹ Sakız Konsolosu Giovanni di Tabia tarafından yollanan 10 Mayıs 1501 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. IV, , s. 88-89.

²² Şehzade Korkud Çelebi'nin Rodos üstâd-ı âzâmına yolladığı 30 Haziran 1502 (Hicri 907) tarihli mektubun İtalyanca tercümesi: *I Diarii* 1969, C. IV, s. 405-406.

bulduğu bir Osmanlı kadirgasını ele geçirdiğini, gemide kendi adamlarının olduğunu, onların kurtarılmalrı ve bertaraf edilmelerinde emrindeki kişiyi aracı kıldığını yazarak, korsanın hadise hakkında suçlanmamasını üstâd-ı âzâmdan rica etmiştir.²³ Aynı korsan Rodos gemilerinin donatılmasında etkili olmuş, bir sene sonra Venedik tebaasına mensup Hironimo Duodo ve kardeşlerinden donanma mühimmatı için kalay satın almıştır.²⁴

Şehzade Korkud Çelebi'nin Rodos Şövalyeleri temsilcileriyle olan mevzubahis görüşmeleri, Sultan II. Bayezid'in Rodos Şövalyeleri'ne karşı yürüttüğü siyasetten bağımsız değildir. Zaten Rodos Şövalyeleri öncesinde II. Bayezid'e de elçi yollamışlar, Şehzade Korkud'u sadece yapılacak mütareke için aracı kılmışlardır. Rodos üstâd-ı âzâmlarının hayatından bahseden Vite de' Gran Maestri adlı esere göre, II. Bayezid Rodos Şövalyeleri'yle mütareke (tregua) yapılması hususunda Şehzade Korkud'a emir vermiştir. İstanbul'a gelen Rodos Elçisi padişaha Rodos üstâd-ı âzâmı Frà Pietro D'Aubusson'un vefatını bildirmiştir. Bunun üzerine padişah da ona bir kulu vasıtasıyla taziye dileklerini ve ruhunun şâd olmasına dair temennilerini iletmiştir. Rodos elçisiyle müteveffa üstâd-ı âzâm D'Aubusson zamanında imzalanan sulhun müzakeresi de yapılmış, sulhun devamı için her iki devlet tebaasına mensup tüccarlarının güvenliği hususunun altı çizilmiştir. Bu noktada taraflardan birine mensup tüccar gemileri karşı tarafın korsanlarından korunacaktır. Esaret konusu da gündeme gelmiş, II. Bayezid, Kapıcıbaşı Kemal Bey adlı epeyce muteber şahsın kurtarılmasını talep etmiş, onu esir alan Rodos'lu reis Şövalye Maldonato'ya iki bin scudi (ekü) fidye ödenmesine karar vermiş, bunun mukabilinde Rodos tebaası olan çok sayıda kişiyi azat edeceğini vaat etmiştir. Ancak esir alınan Kemal Bey'in sabırsız davranarak kaçmaya çalışması ve boğulması sebebiyle bu konuda antlaşma sağlanamamıştır. Rodos'a yollanan Osmanlı elçisinin sulh konusundaki isteksizliği de mütareke sürecine sekte vurmuştur.²⁵

Osmanlı Devleti'nin meşhur korsanı Kemal Reis Rodos'lu korsanlarla mücadele ve Osmanlı gemilerinin bu korsanlardan korunması hususlarında önemli rol oynamıştır. Sanuto Kemal Reis'in Rodos'lu korsanlarla mücadelesini 27 Şubat 1505 tarihli haberler başlığı altında değerlendirmiştir. Onun aktardığı üzere, Kemal Reis, üçü kadirga, geri kalanı kalyata ve firkateden oluşan 40 gemilik bir filo ile İstanbul'dan denize açılmıştır.²⁶ Vazifesi İstanbul'a erzak

²³ Venedik'in Rodos Elçisi Dominico Dolfin'in 29 Ağustos 1502 tarihli mektubu *I Diarii* 1969, C. IV, s. 404-405.

²⁴ Venedik'in Rodos Elçisi Dominico Dolfin'in 17 Kasım 1503 tarihli mektubu: *I Diarii* 1969, C. IV, s. 679.

²⁵ Marulli 1636, s. 595-599.

²⁶ Baylos Leonardo Bembo tarafından İstanbul'dan yollanan 18 Şubat (1505) tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. VI, s. 137 ve 151.

getiren gemilere saldıran Rodos'luları geri püskürtmektir. İstanbul'daki Baylos Leonardo Bembo tarafından yollanan 13 Mart 1505 tarihli mektup da Rodos'lulara karşı alınan önlemlerden bahsetmekte, Kemal Reis'in dört kadirga ile kalyata ve fırkate türündeki üç gemi ile Rodos'lu korsanların üstüne yürüdüğünü haber vermektedir.²⁷ Yine bu mektuba göre, padişah İşkiros (İskiri/Schyros)²⁸ civarında Rodos'lular tarafından zarara uğratılan üç yük gemisinin tazmin edilmesini istemektedir.²⁹ Kemal Reis, Rodos'lu korsanların verdiği zararlara karşılık olarak Rodos Şövalyeleri'nin hâkimiyetindeki yerlere hücum etmektedir. En son 20 gemi ile Lango'ya gidip orayı yağmalamıştır.³⁰ Oradan sonra ise Sicilya'nın³¹ doğusunda görülmüştür.³² Kemal Reis'in dışında Kara Musa³³ adlı bir levend de yanında bulunan kalyata ve fırkate türündeki beş gemi ile beraber Rodos'lu korsanlara meydan okumaktadır.³⁴ Kemal Reis'in Rodos korsanlarıyla ilgili mesaisi 1508 senesinde de devam etmiştir. O sene İstanbul'a gelmekte olan buğday yüklü 60'dan fazla gemi Rodos'lular ve diğer korsanlar tarafından ele geçirilince, bunları cezalandırmakla vazifelendirilen Kemal Reis, 12 kalyata³⁵ ile İstanbul'dan denize açılmıştır.³⁶ Kandiye'den yollanan 3 Kasım (1508) tarihli bir mektup, Kemal Reis'in Rodos'lu korsanların peşinde olduğunu doğrulamaktadır. Bu mektuba göre Kemal Reis Sitia (Girit Adası'nın doğusundaki kent) civarında Rodos'lu korsanlara ait bir gemiye zarar vermiştir.³⁷

---

²⁷ *I Diarii* 1969, s. 163.

²⁸ İşkiros Adası, Eğriboz Adası'nın doğusunda yer alır. Kuzey Sporad Adaları diye tabir edilen adalar kümesine dâhildir. Bkz: *Ege Adaları* 2003, Ek-1, s. 179.

²⁹ *I Diarii* 1969, C. VI, s. 163.

³⁰ Donanma Emîni Girolamo Contarini tarafından yollanan 9 Haziran 1505 tarihli mektup: *I Diarii* 196, C. VI, s. 178-179.

³¹ İspanyolların himayelerindeki Sicilya'da 1510 senesinde düzenli bir filo kurdukları tahmin edilmektedir. Bu filo Sicilya kıyıları ve Kuzey Afrika arasındaki geçidin güvenliğini sağlamak gibi önemli bir rol üstlenmiştir. Filoda genelde on kadirga bulunmuş, bu sayı farklı dönemlerde artıp azalmıştır. Söz konusu filoda 1531'de beş kadirga, 16. Yüzyıl'ın ikinci yarısında yirmi kadirga ve 1576'da on sekiz kadirga bulunmaktadır. Tabakoğlu 2019, s. 122.

³² Sicilya ve Korfu'dan ulaşan 5 Haziran 1505 tarihli mektuplar: *I Diarii* 1969, C. VI, s. 190.

³³ Kara Musa'nın adı Donanma Emîni Girolamo Contarini'nin 1505 yılının Eylül ayı içinde yolladığı mektuplarda geçmektedir: Mora'lı bir paşa Venedikliler tarafından ele geçirilen ve bu korsana ait olan kalyatanın sahibine geri verilmesini istemektedir. *I Diarii* 1969, c. VI, s. 238.

³⁴ *I Diarii* 1969, C. VI, s. 190.

³⁵ Donanma Emîni Girolamo Contarini, Korfu'dan yolladığı 25 Mayıs 1508 tarihli mektupta Kemal Reis'in komutasındaki 12 gemiden dördünün hafif kadirga olduğunu yazmaktadır: *I Diarii* 1969, C. VII, s. 538.

³⁶ Donanma Emîni Girolamo Contarini'Korfu'dan yolladığı 25 Mayıs 1508 tarihli mektup ile Korfu'daki Venedik yöneticileri tarafından yollanan 6 Mayıs tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. VII, s. 476 ve 538.

³⁷ *I Diarii* 1969, C. VII, s. 657.

Kemal Reis İzmir üzerinden Rodos'luların İleryoz (Leros) Adası'na da çıkarma yapmıştır. Bu çıkarma harekâtından büyük bir endişe duyan Rodos üstâd-ı âzâmı, Kandiyeye vasıtasıyla Venedik Cumhuriyeti Konseyi'ne bir mektup yollayarak Venedik donanmasından yardım talep etmiştir. 13 Kasım 1508 tarihli mektuba göre, Kemal Reis Bozcaada'da kıymetli Floransa ve Ceneviz mallarıyla yüklü kare yelkenli bir mavnayı ele geçirmiştir. Emrinde iki büyük fusta bulunan bu korsanın yanında espringal (springald)³⁸ kullanan çok sayıda Yeniçeri, iki kapudan ve itibar sahibi çok sayıda devlet adamı vardır. Yağma öncesinde Foça'da bulunmuş, oradayken çok sayıda yay hazırlatmış, süratle İleryoz'a seyretilmiştir. Kemal Reis bir mavna, bir barça, bir küçük barça ve kare yelkenli diğer bir gemi, dört kadirga, iki kalyata ve on fustadan oluşan 20 gemilik donanmayla oraya ulaşmıştır. Rodos'lu köylülerin üstâd-ı âzâma bildirdiği üzere, donanmada 4000'i aşkın adam vardır. Osmanlı korsanı Kurdoğlu Muslihiddin her gün fustalarla oraya asker taşımış, 20 olan gemi sayısı da 40'a çıkmıştır. 20 gemiden oluşan Rodos donanmasıyla yaşanan çatışma ise, Lango Kanalı civarında görüş mesafesinin yitirilmesinden ötürü sonuçsuz kalınca, Kemal Reis'in mürettebatı küreklere sarılmış, kadirgaları da peşlerinden çekerek Rodos kalyonlarından uzaklaşmışlardır. Ancak kalede yaşanan çatışmada beş yüzden fazla kişi ölmüş, 11 köylü yaralanmıştır.³⁹

Rodos'ta faaliyet gösteren bir başka korsan, 1509 tarihli kayıtlara konu olmuştur. Rodos'ta mukim olan Biskay'lı⁴⁰ korsan ve armatör Joan Rois (Ioan/Giovanni Rois Biscaino)⁴¹ orada donattığı yaklaşık 300 botte (192 ton) kapasiteli bir barçatayla (barzoto) Dominico ve Angelo Contarini'nin 5000 duka değerinde sabun taşıyan yük gemisini (schierazzo) Magosa civarında ele geçirmiştir. Bu arada Rodos'lu demircilerden (ferier) birinin karavelası da Venedik'in tebaası olan Kandiyeli birkaç kişiyi yağmalamıştır. Bu bilgileri veren, ancak adı açıklanmayan Venedikli görevli, her iki korsanın Ege'deki küçük adalar ve Rodos arasındaki bir mahalde olduğunu tespit etmiştir. Korsan Joan

³⁸ Espringal/Springald: Büyük civataları ve daha az yaygın olan taş veya Rum ateşini atmak için kullanılan yay düzeneği mekanik topçu aletidir. 11. Yüzyıl'a ait bir yazma, bu aletin Bizanslılar tarafından kullanıldığı hakkında bilgi vermektedir. Aynı savaş aleti Osmanlılar tarafından da benimsenmiştir. David 1996, s. 173-174; Valturii 1534, Liber X, s. 224.

³⁹ Rodos üstâd-ı âzâmının Kandiyeye heyetine yollanan 30 Kasım 1508 tarihli mektubunun özeti: *I Diarii* 1969, C. VII, s. 768-770.

⁴⁰ Biskay (Vizcaya): İspanya'nın Atlas Okyanusu'na bakan kıyı şehridir. İspanya ve Fransa'nın arasındaki Viscay Körfezi'ne (Fransızcası Gascogne Körfezi'dir) adını vermiştir.

⁴¹ İspanya'nın Bask bölgesinden gelip Rodos'a yerleşmiş olan Joan Rois, Venedikliler tarafından kiralanmış olan bir yük gemisini Magosa'da ele geçirmek isterken yakalanmıştır. Bu olayın gerçekleştiği 1509 yılında, bir Rodos karavelası Kandiyeye kıyılarına saldırıda bulunmakla suçlanmıştır. *I Diarii* 1969, C. XXIII, s. 391-393; Vatın 2000, s. 283.

Rois'in Herke Adası'nda⁴² veya Papazlık Adası'nda⁴³ olduğunu haber almıştır. Rodos'lu demircinin karavelasının da Limoniye Adası'na⁴⁴ veya Aziz Nikolo'ya (Kardos/Cardo/Quarqui) gittiği malumatını elde edilmiştir. Bunun üzerine, söz konusu yetkili Vardiyan Francesco Marzello'yu her iki adaya da yollamıştır. Daha sonra kendisi korsan Joan Rois'nın barçatasını Batnoz Adası'nda⁴⁵ ele geçirince, içindeki korsanlar kıyıya kaçmışlardır. Venedik görevlisi batmak üzere olan barçatayı alıp dağın eteğine çekmiş ve diğer Rodos'lu korsanlara ibret olsun diye gemiyi onların gözleri önünde yaktırmıştır. Üç gün boyunca gemiden kaçan adamları aratmış ve altmış kişiyi esir olarak ele geçirmiştir. Esirler arasında bahsi geçen korsanın kendisi, gemi yöneticisi (nocchiere) ve onların suç ortakları vardır. Venedikli yönetici, kadirgaları geri yollamadan evvel, geri kalan korsanların yakalanmasını Rodos'lu yöneticilerden rica etmiştir. Yöneticiler de Batnoz Adası'ndaki köylülerin bu korsanlara sığınak ve erzak temin ettikleri şikâyetinde bulunmuşlardır. Bu arada, Venedikli yöneticiye destek olan Marzela ve Dandola adlı kadirgalar, kargaşa sırasında kendi forsalari tarafından yağmalanmıştır. Venedikli yetkili, barçata batmadan evvel içindeki korsanların üzerine bacaluşka⁴⁶ ve *artileria*'lar fırlatmıştır. Adanın oraya da korsanların tekrar gelmemesi için okçular yerleştirilmiştir.⁴⁷ Bir sene sonra ise Frà Paulo (Fransız Paul) adlı Rodos'lu bir başka korsan Anabolu'daki mahalleri yağmalamış ve bir fustayı ele geçirerek Rodos'a yollamıştır.⁴⁸ Frà Bernardin (Bernardino) adlı diğer bir Rodos'lu korsan da Korfu civarında görülmüştür. Başarda komutanı Bortolo da Mosto, 13 Ağustos 1510 tarihinde bir ağrıbar (gripo/griparia) vasıtasıyla Korfu'dan yolladığı mektupla Venedik'i olaydan haberdar etmiştir.⁴⁹

⁴² Yunanca'da Khalki yazılan Herke (Halki) Adası'nın adı *Günlükler*'deki mektuplarda Kharki, Carchi ve Cargo şeklinde ifade edilmiştir. Bkz: *I Diarii* 1969, C. IX, Indice Geografico, s. 601.

⁴³ Papazlık Adası, Caros veya Yaros Adası olarak da bilinmektedir. Yunanca'da Giaros, *Günlükler*'deki kaynaklarda Giaro veya Gero şeklinde ifade dilmektedir. Bkz: *I Diarii* 1969, C. IX, Indice Geografico, s. 604; *Ege Adaları* 2003, Ek-1, s. 180.

⁴⁴ Limoniye (Limonia) Adası, İleki (Episkopi) Adası'nın iki mil uzağındadır. Bkz: Lamberti, 1848, s. 204.

⁴⁵ Batnoz (Palamosa/Palmosa/Patmos/Patnoz) Adası, İkarya Adası'nın 15 mil doğusunda yer almaktadır. Bkz: Bordone 1534, Libro II, s. XLVII (47); *Ege Adaları* 2003, Ek-1, s. 180 ve 182.

⁴⁶ Bacaluşka (basilisco/basilisco), Osmanlı kuşatma ve kale toplarının en yaygın türlerinden biridir. Avrupa'da kullanılan bir top türü olan "basilisk"ten türemiştir. Osmanlılar tarafından kullanılan küçük bacaluşkaların en büyüğünün çapı 11 kıydedir. Bu tür toplar 1-14 kilogram ağırlığındaki gülleri atabilmektedir. 14-23 kıyde çapındaki büyük bacaluşkalar ise 17-28 kilogram ağırlığındaki gülleri atmaktadır. Bkz: Ağoston 2006, s. 113-114.

⁴⁷ Rodos şehrinden olan güvenilir bir zâtn Rodos'a ulaştırdığı haberler (Mektup 16 Ekim 1509 tarihinde Rodos'a ulaşmıştır); *I Diarii* 1969, C. IX, s. 391-393.

⁴⁸ Proveditor Dominic Malipiero'nun 29 Mayıs 1510'da Anabolu'dan yolladığı mektup: *I Diarii* 1969, C. XI, s. 54-55.

⁴⁹ *I Diarii* 1969, C. XII, s. 202-202.

1509 senesi Ekim ayında Kıbrıs'tan Venedik'e iletilen haberlere göre, yukarda bahsi geçen korsan Frà Bernardin, Korfu civarında görülmeden evvel, Beyrut'u mesken tutmuş, oraya balmumu ve pamuk taşıyan iki Venedik gemisini ele geçirmiştir. Bu iki gemiden demir atmış olanı ateşe veren korsan, diğer gemiyi ganimet olarak beraberinde götürmüştür. Korsanın verdiği zarar 10.000 duka civarındadır.⁵⁰

Güney İtalya'daki İspanya-Fransa çekişmesi korsanlara da sirayet etmiş, 1512 senesi Temmuz ayında bu duruma misal gösterilebilecek bir hadise meydana gelmiştir. İspanya, o sene Adorna halkıyla antlaşma yapmış, himayesindeki Janus de Campo Fregoso'nun oraya Dük olarak atanmasını sağlamıştır. Buna rağmen, kalelerin Fransızların eline geçmesi hâlâ ihtimal dâhilindedir ve yakında bunun olması beklenmektedir. Papalık, Fransızlara dirensinler diye, oradakilere kadırgalarını ve topla yüklü bir kalyonu yollamıştır. İspanya Kralı'nın o tarafa gelmesi beklenen Napoli'deki 11 kadırgası da nizama sokulmuştur. Venedik Cumhuriyeti'nin üç kadırgası da Otranto'da gözcü olarak bekletilmektedir. Rodos'un Fransız kökenli korsanları Frà Bernardin ve Piero Jan, İspanya'nın tebaası Dominio Agustino Gisi'ye ait olan Biskay (İspanya) çıkışlı bir gemiyi o günlerde ele geçirmişlerdir. Kısa bir süre önce ele geçirilen, Napoli kral naibinin bir akrabasının da içinde bulunduğu başka bir gemi, küçük bir pergende tarafından karaya taşınmıştır. Gemideki mürettebat ve yolcular kaçmaya muvaffak olmuşlardır.⁵¹

Bir diğer Rodos'lu korsan, Ceneviz kökenli Nicola Centurione'dir. Osmanlılar arasında Santuryon veya Santuriyyeoğlu diye anılan bu korsan 1498 senesinde, deniz yoluyla Müslüman hacı kafilelerine saldırması sebebiyle hem *Günlükler*'de yer almış hem de Osmanlı vekâynüvislerinin tarih eserlerine konu olmuştur. Osmanlı Devleti hizmetindeyken deniz yoluyla Mekke'ye ulaşan hacıların güvenliğini sağlamakla görevli olan Kemal Reis, Mekke'ye gidecek olan ve yanında 400.000 duka bulunan 300 kişilik hacı kfilesini Mısır'a kadar götürmüştür.⁵² Oruç Beğ Tarihi'nde Kemal Reis'in İskenderiye'ye neden yollandığı şöyle izah edilmektedir: Santuriyyeoğlu diye tabir edilen Hıristiyan korsan, Müslümanlara karşı zararlı faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu yüzden, Kemal Reis, deniz yoluyla giden hacıları ondan korumakla görevlendirilmiştir. Oruç Beğ Tarihi'nde Centurione'nin⁵³ çok sayıda gemiyle denizi kuşattığından

⁵⁰ *Raccolta* 1949, s. 391.

⁵¹ Venedik'in İspanya Elçisi Zuan (Giovanni) Badoer tarafından 4 Temmuz 1512'de yollanan mektup: *I Diarii* 1969, C. XIV, s. 469-470.

⁵² İskenderiye'den yollanan 1 Haziran 1498 tarihli mektup (Göndereni belirtilmemiştir): *I Diarii* 1969, C. I/2, s. 1032.

⁵³ Nicolas Vatin, 1516, 1517 ve 1518 yılı korsan faaliyetlerinden söz ederken bu Rodos'lu korsanın adını anmaktadır. Vatin 2000, Ek 21: s. 443-444.

ve hiçbir geminin seyrüsefer etmesine izin vermediğinden bahsedilmektedir. Padişah hem güvenliği sağlasın hem de denizdeki durumdan haberdar olsun diye Rumeli'deki bütün vakıf gelirlerini seferber edip Kemal Reis'i Mısır tarafına yollamıştır. Kemal Reis top, tüfek ve zemberekle dolu 6 pare gemi ve emrindeki 300 yeniçeri ile Mısır'a gitmiştir.⁵⁴ Kemal Reis, komutasındaki beş kadirga, yedi kalyata ve üç barçayla birlikte Reşid'e varmıştır. O sırada tarih, 29 Mayıs 1498'dir.⁵⁵ Centurione, Gazavât-ı Hayreddin Paşa'da yer alan malumata göre, bir dönem Osmanlıların elinde tutsak da kalmış, Oruç Reis'ten kendisini satın alıp himaye etmesini rica etmiş, onun zengin ve esaretin zorluğunu bilen biri olduğunu vurgulamıştır.⁵⁶

Centurione'nin⁵⁷ yağma faaliyetleri 1515 senesinde de devam etmiştir. 1515 yılının yaz aylarında Berberi kıyıları iyice hareketlenmiş, Hıristiyan ve Müslüman denizciler arasındaki çetin mücadeleye sahne olmuştur. Palermo'da bulunan Venedikli Konsolos Pellegrino Venero o sene kaleme aldığı mektupta Centurione'den bahsetmektedir. Bu kez korsan yerine Cenevizli bir kalyonun komutanı olarak anılan Centurione (Korsan Santuriyyeoğlu) Tunus'un Halkulvâd (Goletta) şehrini yağmalamıştır. Aynı süre zarfında Oruç Reis (Rugio) veya Barbaros'a ait olan kalyata ve firkate türündeki on altı gemi, üç kadirga, Mayorka çıkışlı bir kadirga ile çok sayıda barça ve kalyonu yanındaki korsanlarla birlikte ele geçirmiştir.⁵⁸

Centurione adlı Cenevizli korsan, 1517 senesinde İspanya'nın komutasındaki Ceneviz kökenli Kont Piero Navarro'nun⁵⁹ himayesine mazhar

---

⁵⁴ *Oruç Beğ Tarihi* 2007, s. 183.

⁵⁵ İskenderiye'den yollanan 1 Haziran 1498 tarihli mektup (Göndereni belirtilmemiştir): *I Diarii* 1969, C. I/2, s. 1032.

⁵⁶ Vatin 2000, Ek 20: s. 435-436; Vatin'den alıntı olarak: Gazavât-ı Hayreddin Paşa, s. 7 v⁰-8 r⁰; Vatin'den alıntı olarak: Aldo Gallotta, *Il "Gazavât-i Hayreddin Paşa" di Seyyid Murâd, Studi Magrebini*, XIII, Napoli, 1981.

⁵⁷ Bu kişinin İspanya'daki Málaga yönetici sınıfına mensup Cenevizli tüccar Flerigo Centurión olma ihtimali yüksektir. Centurión 1512 senesinde de İspanyol korsan kalyatalarının silahlandırılmasını finanse etmiştir. Centurión, diğer söyleniş şekliyle Centurione ailesi Ligurya kökenli soyadı Ytalián olan aileyle birlikte Cordoba ve Granada'yla sıkı ticari bağları bulunan liman kenti Málaga'da epeyce nüfuz sahibi olmuş, tahıl ticaretinde etkin bir hale gelmiştir. Bu aileler, Cenova'nın Granada'dan ithal ettiği meyve, şeker kamışı ve Granada ipeği gibi kıymetli ürünlerin ticaretinde de pay sahibi olmuşlardır. Coleman 2013, s. 181; Castañer vd. 1980, s. 102. Yukarıdaki İspanyolca makalenin ilgili kısmının Türkçe'ye tercüme edilip yorumlanmasında bana yardımcı olan dostum Hüseyin Serdar Tabakoğlu'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

⁵⁸ Venedik'in Palermo Konsolosu Pellegrino Venero'nun 29 Temmuz 1515 tarihli mektubu: *I Diarii* 1969, C. XX, s. 579.

⁵⁹ Piero Navarro, *Günlükler*'deki 1497 ve 1498 tarihli mektuplarda İspanyol korsan olarak anılmaktadır. 1497 Eylül ayında, daha sonra Başkomutan olacak olan Cordoba'lı Don Consalvo Fernando'yla birlikte Calabria'da Fransızlarla mücadele etmiştir. Fransızları bölgeden kovduktan

olmuştur. Kont Navarro, o sene, ikisi Centurione'ye ait olan on bir yelkenli (vele), bir kalyon ve bir karavelayla birlikte Sardinya'daki Paolo Burnu'nda bulunmaktadır. Nizam bakımından iyi durumda olan bu gemiler, Papalık bayrağını taşımaktadırlar. Navarro'nun emrinde bin beş yüz asker vardır. İspanyol korsan⁶⁰ Diego de Vera di Marseja ise dört barça ve bin piyadeyle orada beklemektedir. Kastilya'daki bir hastalık yüzünden o tarafa gelmiştir. İspanyol korsan de Vera'nın Mağrib'e gitmek istediği söylentisi dolaşmaktadır. Bazı kişiler de onun başka bir planı olduğundan şüphelenmektedir. Piyadeleri nizam bakımından iyi durumdadır. Sardinya'da her türlü erzak ve üs ikmaline sahip olmak için de tatbikat yapmaktadırlar. Ceneviz filosu ise Mağribî (mori) fustalarını teftiş etmektedir. İki kalyon, bir barça, iki kadirga, üç fustadan oluşan Ceneviz filosu, Calabria'da Mağribîlere ait üç pergendeyi ele geçirmiştir. Bu gemilerde esir olarak bulunan 45 Hristiyan da kurtarılmıştır. Üç adet başka Mağribî fustaları da buranın az uzağından geçmiştir. İki barçalarını da yitirmişlerdir. Onlarda da yirmi adam bulunmaktadır.⁶¹

Venedik Cumhuriyeti, Rodos'lu korsanların Venedik gemilerine verdikleri zararı üstâd-ı âzâma şikâyet etmek için, Bortolamio Contarini'yi 1519 senesinde elçi olarak Rodos'a yollamıştır. Kıbrıs'tan Rodos'a geçen elçi, dönüş yolunda Kandiye'de soluklanarak korsanlarla ilgili meseleyi kâğıda dökmüş, 2 Aralık 1519 tarihli mektubunda özetlemiştir. Elçi, üstâd-ı âzâmla görüşmeleri neticesinde Venedik'e zarar veren iki korsanın adını tespit etmiştir. İki korsandan birinin adı Bortolamio'dur. Kendisi 3 gemiye komuta etmektedir. Bir diğeri ise Kandiye'li Calafati'dir. Elçi onlara iki ay dolaşma izni (salvokondut: salvocondotto) veren üstâd-ı âzâmla konuşmuştur. Korsan Calafati, limana uğrayıp üstâd-ı âzâmdan dolaşma izni isteyecek olursa, Venedik tebaasına verdiği zararı tazmin etmeden bu izni elde edemeyecektir. Korsanın zararı tazmin etmek

---

sonra Napoli'ye geçmiş, orada bir kalyon ve iki fusta donatmıştır. Sicilya'nın küçük tahlil gemilerinden epey destek görmüş, dost düşman demeden pek çok gemiyi yağmalamıştır. Zamanında Fransızlardan yardım almış, daha sonra İspanya'yı destekleyerek onlara karşı savaşımaya başlamıştır. Navarro, bir süre Fransızların hâkimiyetinde bulunan, İspanya ve Fransa arasında ihtilafa sebep olan Calabria'daki Rocella/Rozella adlı mahalli yağmalamıştır. Korsanlık yıllarında Sicilya ve civarına uğrayan pek çok Venedik gemisine de zarar vermiştir. Mağribî levendlerle mücadelede İspanyollara destek sağlamış, onların gemilerini yağmalamış ve yakmıştır. 1497 senesi Eylül ayı hadiselerinin kaydı; Venedikli mütecehhez gemilerin komutanı Andrea Loredan'ın Spartivento Burnu'ndan kardeşi Antonio'ya bir gemiyle yolladığı 22 Ağustos 1497 tarihli mektubun ve bu mektuba yazılan 15 Ağustos 1497 tarihli cevabın özeti: *I Diarii* 1969, C. I/1, s. 743 ve s. 767-773; Venedik'in Palermo Konsolosu Lorenzo Miani tarafından yollanan 31 Ocak 1498 tarihli mektup, 1498 Şubat ayında toplanan *Collegio*'nun kaydı: *I Diarii* 1969, C. II, s. 483 ve 487.

⁶⁰*I Diarii* 1969, C. XXV, Indice dei Nomi di Persone e di Cose, s. 831.

⁶¹Venedik'in Palermo Konsolosu Pellegrino Venero tarafından yollanan 27 Ağustos 1517 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXV, s. 18-19.

istemeyip oradan ayrıldığını gören elçi Contarini, iki kadirgasıyla yola çıkmıştır. Ancak yolda, korsanla karşılaşmış ve onun tehditlerine maruz kalmıştır. Kandiye'deki heyete 7 Aralık günü varacağını haber verdiğinde, heyet kendisine emniyet amacıyla iki silahlı kadirga tahsis etmiştir.⁶²

İspanya'nın himayesindeki Katanya ve Messina, önemli korsan yataklarıdır. Biri Katanya'lı Zuan Giacomo Laroca tarafından donatılan, diğeri Federico ve Giacomo Romano tarafından Messina'dan yollanan iki pergende, 1518 senesi Ağustos ayında, Korfu çıkışlı bir yük gemisini Korfu'nun 30 mil açığında yağmalamıştır. İspanya Kralı'nın bayrağını taşıyan bu pergendeler, Venedik yük gemisine çıkıp üç kişiyi öldürerek gemiyi alıkoymuşlardır. Gemide bulunan 2700 libre ince ipek (sede sotil), 6 miara balmumu, hacı pelerinleri (schiavina), sof kumaş (Ankara keçi'sinden üretilen kumaş) ve 5000 duka değerindeki muhtelif emtiayı ele geçirmişlerdir. Yelkenleri ve kayık küreklerini çalmışlar, öldürdükleri kişilerin giysilerini aralarında paylaşmışlardır.⁶³ Gemideki tahılı da almışlardır. Yağmalanan gemiden alınan tahıl ve ipek kumaşlar Yahudi ve Türk tüccarlara aittir. Alınan para ve giysiler ise Venediklilerindir.⁶⁴ Korfu'daki heyetin mektuplarını taşıyan reis ve üç denizci Messina'ya varınca durumu oradaki Venedik Konsolosu'na iletmışler, o da bu şikâyetlerini Sicilya kral naibine arz etmiştir. Naib ona mesafeli davranmakla birlikte, pergendelerin yağmalayıp Messina ve Katanya'ya bıraktığı bütün eşyaların geri alınmasını, güvenli bir yere konmasını ve meseleyle ilgili malumat toplanmasını emretmiştir. Kısa süre içinde de korsanların üçü yakalanıp zindana atılmıştır. Bu meseleyi yakından takip eden Venedik'in Palermo Konsolosu Pellegrino Venero'nun topladığı malumata göre, Centurione adlı Cenevizli korsan Güney İtalya'daki korsanlara önderlik etmekte ve yağma faaliyetlerini İtalyan menşeli korsan Don Pietro di Bobadilla (Bovadilla/Bovadiglia) ve Fransız asıllı korsan Frà Januzo (Francese Janizo/Fransız Janizo) ile birlikte gerçekleştirmektedir. Elçi, Centurione'nin Cerbe'de olduğu ve yanındaki iki korsanla ihtilaf yaşadığı şeklinde söylentilerin dolaştığını da yazmıştır.⁶⁵ Aynı sene Korfu çıkışlı, Yahudi ve Türk tüccarların 16.000 duka değerindeki emtiasını taşıyan bir başka yük gemisi, Pulya'dan Napoli'ye tahıl nakleden Francesco Benincasa'nın Messina çıkışlı kalyonu

---

⁶² Elçi Bortolamio Contarini'nin Kandiye'den yolladığı 2 Aralık 1519 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 423-424.

⁶³ Palermo'daki Venedik Konsolosu Pellegrino Venero'nun yolladığı, 5-10 Aralık 1518 tarihlerinde *Collegio*'da okunup kayda geçirilen mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 272.

⁶⁴ Palermo'daki Konsolos Pellegrino Venero'nun 25 Ekim 1518 tarihinde teslim edilen ve 17 Aralık 1518 tarihinde Venedik'ten teslim alınan mektubun özeti (10 Kasım 1518 tarihili başka bir mektup daha yollamıştır): *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 282.

⁶⁵ Palermo Konsolosu Pellegrino Venero tarafından yollanan, 5-10 Aralık 1518 tarihlerinde *Collegio*'da okunup kayda geçirilen mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 272.

tarafından Adriyatik'te Venedik Körfezi'nde yağmalanmıştır. Kiralık olan kalyonun reisi Zuan Cimone adlı biridir. Venedik Konsolosu Pellegrino Venero, söz konusu kalyonun ilk kez böyle bir yağmaya karıştığını yazarak olaydan şaşkınlık duyduğunu ifade etmiştir. İspanya donanmasının içindeki 4500 piyadeyle birlikte Cezayir'de (Al Zir) karaya oturması, geri kalan gemilerin İbiza'da her türlü yoksunluk içinde bulunması ve ordunun tahıl takviyesine epey gereksinim duyması gibi sebepler İspanya himayesindeki İtalyan gemilerini yağmaya teşvik etmiş olmalıdır.⁶⁶

Venedik'in Palermo Konsolosu Pellegrino Venero, korsan Centurione hakkında epey malumat toplamıştır. Venero'nun edindiği bilgilere göre, Centurione sadece Venedik gemilerine rahatsızlık vermemekte, Cenevizliler ve Messinalıların da mallarını yağmalamaktadır. Korsan Nicola Centurione, İspanya donanmasının himayesinde gittiği Cerbe'ye yağmaladığı bu malları da götürmüştür. Ceneviz Donanma Başkomutanı Andrea Doria büyük bir nef (nave grossa/Latin yelkenli büyük gemi), bir barça ve silahlı bir kalyondan oluşan bir filoyla Fagagnana'da beklerken, Rodos'lular da İspanyollardan desteklerini esirgememişler, Rodos'lulara ait büyük bir nef (Latin yelkenli gemi) 19 Ekim 1518'de Trapani'ye (Sicilya'nın batısında bir kent) ulaşmıştır. Messina üzerinden gelen bu Rodos gemisine başka bir Rodos barçası muhafızlık etmektedir. Bu barçada fidye karşılığında Tunus'a teslim edilecek olan Türk ve Mağribî (mori) esirler vardır. Korsan Centurione, İspanya'nın Cerbe'deki hazırlıklarına da destek sağlamaktadır. Napoli'de yaşayan Katalan reis Bernardo Costa'nın emrinde olan Marieta adlı barçayı karşılama vazifesi Centurione'ye verilmiştir. Bernardo Costa'nın barçasında yelken, halat, çapa, gemi direği, top barutu (polvere di bombarda), güherçile (salnitrio/ salnitro), 6000 düzine kılıç, 5000 ok, sayısız çakmaklı tüfek (schiopeto/schioppetto) ve kulverin/kolunburna (colobrina)⁶⁷ gibi çok sayıda gemi malzemesi ve mühimmat vardır. Bunlara ek olarak, gemide şer'i hukuk tarafından devlet nezdinde yasaklanmış her türlü ürün de bulunmaktadır. Costa, aylar evvel, bu emtiaları satacakken, gemisi küçük bir vadi kümesinin (zerbano) orada ele geçirilmiştir. Ancak, kendisi, bir gece vakti kaçmayı başararak Venedik'in Mağrib'deki kadirgaları arasında saklanmış, gemisi ve mallarını bu şekilde kurtarmıştır. Söz konusu Katalan reis, ertesi sabah, Venedik'in Mağrib kadirgaları komutanı Pietro Michiele'ye bir adam yollayarak Mağribilere yardım etmemesi ricasında bulunmuştur. Rodos gemisine binen reis, yola çıkmadan evvel 16.000 duka nakit taşıyan bir gemiye de el koymuştur.⁶⁸

⁶⁶ Palermo'daki Konsolos Pellegrino Venero'nun 25 Ekim 1518 tarihinde teslim edilen ve 17 Aralık 1518 tarihinde Venedik'ten teslim alınan mektubun özeti: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 282.

⁶⁷ Kulverin (colobrina), diğer bir deyişle kolunburna türündeki topların çapı 16. yüzyıl için 1,5-7 kıyyedir. Bkz: Ágoston 2006, s. 116-117.

⁶⁸ Palermo'daki Konsolos Pellegrino Venero'nun 25 Ekim 1518 tarihinde teslim ettiği mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 282-283.

Papalık ve İspanya'nın Osmanlı aleyhindeki ittifakı Rodos'lu korsanların elini güçlendirmektedir. Papalık Elçisi (legato) Kardinal Egidio, Osmanlılara savaş açan İspanya Kralı'na 2000 ağır, 2000 hafif süvari ve 15.000 piyade yollamayı önerirken⁶⁹, Rodos'un Fransız kökenli korsanları İstanbul'a emtia götüren Venedik gemilerini hedef almışlardır. 1518 senesi Ekim ve Aralık ayı boyunca Kandiye'ye ve Nakşa Dukalığı'na ulaşan haberlere göre, şarapla yüklü 200 botte (128 ton) kapasiteli kare yelkenli bir gemi ile 100 botte (64 ton) kapasiteli Latin yelkenli bir gemi Kandiye'den İstanbul'a giderken Rodos'lu korsanlarca durdurulmuştur. Silahlı bir kalyon, pergende ve bir barçadan oluşan korsan filosu, Venedik'in Kandiye tebaasına mensup bu gemileri İstanbul Limanı'nın dışında tutarak yükleriyle birlikte zorla Rodos'a götürmüşlerdir. Rodos'lular bu korsanların din düşmanlarına, yani Osmanlılara erzak taşıyan tüm gemilere müdahale etmekte serbest olduklarını ve böyle bir emir aldıklarını söylemektedirler. Rodos'lu korsanların bu abluka ve yağması, Girit başta olmak üzere, Ege Adaları'nın bir kısmında hâkim olan Venedik tebaasının İstanbul ve diğer Osmanlı şehirleriyle olan ticaret ve seyrüseferini sekteye uğratmakta, onları büyük bir ticarî gelirden mahrum bırakmaktadır. Venedik *Collegio*'su⁷⁰ duruma en kısa süre içinde müdahale edeceğini Venedik Donanma *Proveditor General*'i⁷¹ Sebastiano Moro'ya haber vermiş, onu Rodos'lu korsanlara karşı geçici önlem almakla, Venedik gemilerini onlara karşı korumak ve savunmakla vazifelendirmiştir.

⁶⁹ *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 282-283.

⁷⁰ *Pien Collegio* veya *Collegio*, Doç, 6 Konsey üyesi, Kırklar Suç Meclisi'nin Üç Reisi, 6 Konsey Beyi, 5 Terra Ferma Beyi (Savii della Terraferma), 5 Emir Beyi (Savii agli Ordini) olmak üzere toplam 26 üyeden oluşan karar mekanizmasıdır. Doç olmadığına bu organı en yaşlı Konsey Beyi siyah bir başlık takarak yönetir. Bu karar organı, Senato'da gündeme getirilecek idari ve siyasi konuları belirlemektedir. Senato'yu ilgilendirebilecek diğer konular hususunda da kararlar vermektedir. Bu kurum, konuları Senato'ya taşımadan evvel, yabancı ülkelerin elçileri, devlete bağlı şehirlerin dini temsilcileri ve *rettoreleri* (yöneticileri) huzuruna çağırıp onlarla görüşmektedir. Bkz: "Colègio", Boerio 1829, s. 139.

⁷¹ Barış zamanlarında Venedik donanmasının başında "provveditore general da mar" (denizlerin umumi tedarikçisi) bulunurdu. Savaş zamanında ise, Venedik Senatosu bir başkumandan atardı. Buna da "capitanio generale del mar" (Donanma Başkomutanı) denirdi. *Proveditore* kavramını daha iyi anlamak için Lane'in "Naval Actions" adındaki makalesine de bakılabilir. Lane'in bu makalesinde anlatıldığı biçimde, seferberlik zamanlarında seçilen Donanma Başkomutanı savaşta savaşmama konusunda "provveditore"lere danışmaktadır. Savaş kararı, Donanma Başkomutanı'nın ve barış zamanlarında donanmaya komuta etmiş olan *provveditore*'lerin ortak kararıdır. Lane, *provveditore* kavramını karşılamak için, amiral kavramını bilerek kullanmadığının altını çizmektedir. Bu kavramı kullanmamasının nedenini şöyle izah etmektedir: Amiral, yani "armirao, ammiratus" soylu olmayan donanma komutanına denmektedir. Kısaca, Lane bu kelimenin farklı bir anlam taşıdığını vurgulamaktadır. Palmira Brummett ise, *provveditore*'yi tanımlarken amiral kelimesini kullanmakta sakınca görmez. Eickhoff 1973, s. 142; Lane, 1973, s. 157; Brummett 2009, s. 150.

Collegio, Rodos üstâd-ı âzâmına en kısa sürede mektup yazarak konuyu izah edecek ve gemilerinin iadesini talep edecektir.⁷²

Venedik tüccar gemilerinin maruz kaldığı korsan tehdit ve tehlikesi sadece Doğu Akdeniz için geçerli değildir. Batı Akdeniz'de, bilhassa Güney İtalya kıyılarında Rodos'lu ve Cenevizli korsanlar kol gezmektedir. Venedik'in Mağrib kadırgaları komutanı Pietro Michiele Siraküza'da nöbet beklemektedir. Vazifesi, bu korsanların Venedik gemilerine zarar vermesini önlemek veya zarar vermeleri durumunda gerekli müzakereleri yürütmek ve gemilerin iadesini sağlamaktır. Güney İtalya kıyılarını mesken tutan korsanlardan biri olan Cenevizli Centurione'nin 500-600 botte (320-384 ton) kapasiteli⁷³ büyük bir nefi (Latin yelkenli gemisi) vardır. 200-220 asker⁷⁴ ve birkaç topla donatılmış olan bu gemi, nizam bakımından iyi durumdadır.⁷⁵ Yanında da bir karavela muhafız olarak beklemektedir. Siraküza'ya uğrayan korsan Frà Januzo'nun da 400 botte (256 ton) kapasiteli bir barçası bulunmaktadır. Onun da muhafızı bir karaveladır. Korsan Don Pietro di Bobadilla da 400 botte (256 ton) kapasiteli bir barçaya sahiptir. Venedik'in Mağrib kadırgaları komutanı Pietro Michiele'nin verdiği malumata göre, Aosta'nın (Agusta/Lagusta/Agiesta) 12 mil ötesinden denize açılan bu korsanlar Tunus hükümdarının yolladığı elçileri esir almak niyetindedirler. Bu elçilerden biri padişahın, diğeri Venedik'in o tarafa gidecektir. Tunus elçi heyeti Venedik'e ve İstanbul'a 200.000 duka değerinde hediyeler sunmak istemektedir.⁷⁶ Rivayete göre elçilerin kadırgalarında 50.000

⁷² Donanma *Proveditor General*'i Sebastiano Moro'nun 22 Aralık 1518'de Parenzo'dan ve 24 Aralık'ta Korfu'dan yolladığı mektuplar: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 295-296.

⁷³ Mağrib kadırgaları komutanı Pietro Michiele bu geminin 500 botte (320 ton) kapasiteli olduğunu yazarken, Korfu'daki heyet 600 botte (384 ton) diye not düşmüştür. *I Diarii* 1969, C. XXVI, Mağrib kadırgaları komutanı Pietro Michiele'nin Siraküza Limanı'ndan teslim ettiği 21 Kasım 1518 tarihli mektup; Baylos Bernardo Soranzo, konsey üyeleri Sebastiano Pisani ve Marco Barbo ile Donanma *Proveditor*'u Alvise da Canal tarafından Korfu'dan yollanan 20 Aralık 1518 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 345-346 ve s. 416.

⁷⁴ Venedik'in Mağrib kadırgaları komutanı Pietro Michiele iki yüz askerden söz ederken, Korfu heyeti iki yüz yirmi rakamını vermiştir. Mağrib kadırgaları komutanı Pietro Michiele'nin Siraküza Limanı'ndan teslim ettiği 21 Kasım 1518 tarihli mektup; Baylos Bernardo Soranzo, konsey üyeleri Sebastiano Pisani ve Marco Barbo ile Donanma *Proveditor*'u Alvise da Canal tarafından Korfu'dan yollanan 20 Aralık 1518 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 345-346 ve s. 416.

⁷⁵ 27 Ekim 1518 tarihinde Tunus'tan ayrılıp 3 Kasım'da Siraküza'ya ulaşan Venedik'in Mağrib kadırgaları komutanı Pietro Michiele, uzunca bir süre Siraküza'da kalmış, oradan Venedik'e yolladığı 21 Kasım 1518 tarihli mektupta Rodos'lu ve Cenevizli korsanlar hakkında önemli bilgiler vermiştir. Mağrib kadırgaları komutanı Pietro Michiele'nin Siraküza Limanı'ndan teslim ettiği 21 Kasım 1518 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 345-346.

⁷⁶ Konsolos Pellegrino Venero tarafından 5 Aralık 1518'de Palermo'dan yollanan mektup (Bu mektupta Mağrib kadırgaları komutanı Pietro Michiele'nin 25 Kasım 1518'de Siraküza'dan yolladığı mektuplara atıf yapılmıştır): *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 304.

dukalık hediye ve 30 at bulunmaktadır ve 200.000 duka bunların toplam değeridir.⁷⁷ Tunus hükümdarı bunun en az 20.000 duka'sını Hristiyanlardan almıştır. Mağrib kadirğasında bulunmuş ve Siraküza'ya uğramış olan tüccar Sebastiano Pisani, 1518 senesi Şubat ayında Spilit'e geldiğinde, oradaki Kont ve Komutan Francesco Celsi'ye hediyeler hakkında şu bilgileri vermiştir: Padişaha götürülen atların on tanesi seyahat sırasında ölmüştür. Padişaha götürülen diğer hediyeler de yüz adet balmumu, çok güzel ve çok kıymetli bir Kur'an kitabı, kabzası 500 Tiber altınıyla Mellahalli tarzında süslenmiş 600 duka değerinde bir kılıç, eyerler, küfeler ve sandıklar şeklindedir. Venedik'e ise iki at, biri erkek ve bir dişi aslan hediye olarak götürülecektir. Ancak aslanlar yolda ölmüşlerdir.⁷⁸

Venedik'in Mağrib kadirğaları komutanı Pietro Michiele, Güney İtalya kıyılarındaki nöbeti sırasında kendisine erzak yardımı yapılması için Korfu kıyısına, Donanma *Proveditor General*'inin yanına bir pergende yollamıştır. ⁷⁹ General'den Venedik ve İstanbul'a gidecek olan Tunus hükümdarının elçilerinin Avlonya üzerinden emniyetle ulaştırılmalarını da rica etmiştir.⁸⁰ Bunun üzerine, Korfu'daki *rettoreler* (yöneticiler) bir araya gelip çok sayıda asilden ve oradaki diğer yöneticilerden oluşan bir meclis oluşturmuşlar ve *Proveditor General* Vekili'nin (Viceproveditor) başka bir kadirğayla gidip Tunus'un elçilik kadirğalarına yardımda bulunması ve onları güvenli bir mahalde tutması yönünde karar almışlardır. *Proveditor General* de o tarafa gitmekten memnundur. Gemilerinin yükünü boşalttıran İskenderiye kadirğa komutanı için de bu geçerlidir. Gemileri nizama sokar sokmaz Siraküza'nın yolunu tutacaklardır.⁸¹ *Proveditor* Vekili'nin kadirğaları ile İskenderiye kadirğaları 29 Aralık 1518 tarihinde Siraküza'ya varıp⁸², 5 Ocak'ta (Gregoryan: 1518, Miladi: 1519), korsanlar ayrılmadan evvel, yola çıkmışlardır. Fırtına yüzünden 21 Aralık'a kadar bir limana sığınmışlar, daha sonra Avlonya'ya yol almışlardır.⁸³

⁷⁷ Baylos Bernardo Soranzo, konsey üyeleri Sebastiano Pisani ve Marco Barbo ile Donanma *Proveditor*'u Alvise da Canal tarafından Korfu'dan yollanan 20 Aralık 1518 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 416.

⁷⁸ Kont ve Komutan Francesco Celsi tarafından Spilit'ten yollanan 6 Şubat 1518 tarihli mektuplar: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 438.-439.

⁷⁹ Pellegrino Venero tarafından 5 Aralık 1518'de Palermo'dan yollanan mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 304.

⁸⁰ Mağrib kadirğaları komutanı Pietro Michiele'nin Siraküza Limanı'ndan teslim ettiği 21 Kasım 1518 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 345-346.

⁸¹ Baylos Bernardo Soranzo, konsey üyeleri Sebastiano Pisani ve Marco Barbo ile Donanma *Proveditoru* Alvise da Canal tarafından Korfu'dan yollanan 20 Aralık 1518 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 416.

⁸² 31 Ocak 1519 tarihinde Korfu ve Kıbrıs'tan Milano, Fransa, İspanya, İngiltere, Roma ve Macaristan'a gelen mektuplar: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 403.

⁸³ Kont ve Komutan Francesco Celsi tarafından Spilit'ten yollanan 6 Şubat 1518 tarihli mektuplar: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 438.-439.

Venedik'in Palermo'daki Konsolosu Pellegrino Venero Sicilya⁸⁴ kral naibinin huzuruna çıkarak Rodos'lu ve Cenevizli korsanları şikâyet etmiş, onlara erzak ve silah yardımı yapanların engellenmesini rica etmiştir. ⁸⁵ Konsolos Venedik'in bu korsanlardan gördüğü zararı da açıkça ortaya koymuştur. Konsolosun himayesinde olan bir kişi de söz konusu korsanlarca yakalanıp Sicilya'da kürek mahkûmu olarak satılmış, onun yoğun çabaları sonucunda azat edilmiştir. Kral naibi, uğranılan zararı tespit etmek adına, Konsolos Venero'dan konuyla ilgili antlaşma nüshalarını talep etmiş ve Siraküza yöneticisine mektuplar yazarak oraya gelen Venedik kadırgalarına iyi muamelede bulunulmasını, Konsolos'un adamı olan kürek mahkûmunun serbest bırakılmasını, bahsi geçen korsanlara erzak ve benzeri yardımı yapanların cezalandırılmalarını emretmiştir. Venero'nun mektupları Venedik'in Mağrib kadırgaları komutanına da ulaşmış, o da bunların nüshalarını bilgilendirme amacıyla Venedik'e yollamıştır.

Sicilya üzerinden Venedik ve İstanbul'a gelmekte olan Tunus'lu elçiler de korsanlar konusunda huzursuzdurlar. Bu elçiler, 12 Aralık 1518 tarihinde Sicilya Limanı'ndan ayrılan kadırgaları görünce onların korsanlara ikmal sağlayacağından endişe duymuşlar ve derhal protesto çekmişlerdir. Bu kadırgalardan birinin korsanlara temin edilmesi durumunda padişaha şikâyette bulunacaklarını ayrıca belirtmişlerdir.⁸⁶ Napoli'deki Venedik Konsolosu Lunardo Anselmi de bahsi geçen korsanların bu elçilere pusu kurma niyetinde olduklarından söz etmiştir.⁸⁷ Tunus elçilerinin korktukları başlarına gelmiş; gemileri bir iki ay sonra Rodos'lu ve Cenevizli korsanların ablukasına maruz kalmıştır. Ancak, Venedik gemilerinin yardımı sayesinde tehlikeyi atlattımlardır.⁸⁸ Aslında Nicola Centurione, başlangıçta Mağribîlerle işbirliği yapan, Siraküza'dan ele geçirdiği malları onlara satan bir korsandır. Cerbe'deki Mağribîlere 40.000 staja⁸⁹ (5280 ton) buğday satmış

---

⁸⁴ Sicilya'nın Hıristiyan korsanlar için cazip olmasının iki sebebi vardır. Öncelikle, Salvatore Bono'nun da tespit ettiği üzere, İspanya Mağrib'deki siyasi ve askeri hedeflerini gerçekleştirirken oradaki üslere Sicilya'dan ikmâl sağlamıştır. Bu durum, 1510 senesi Temmuz ayında Trablusgarp'ın fethi sırasında açıkça görülmüştür. Diğer bir sebep de Sicilya'nın 16. Yüzyıl'ın başlarında Müslüman korsanların hedefi haline gelmesidir. Hristiyan topraklarının güvenliğini sağlama, onları yağma ve hücumlardan koruma zarurietini de Hristiyan korsanların bölgede rahatça dolaşmalarını mümkün ve meşru kılmıştır. Bono 2008, s. 31.

⁸⁵ Napoli'deki Venedik Konsolosu Lunardo Anselmi tarafından yollanan 11 Aralık 1518 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 285-286; Pellegrino Venero tarafından 5 Aralık 1518 tarihinde Palermo'dan yollanan mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 304-305.

⁸⁶ Pellegrino Venero tarafından 5 Aralık 1518 tarihinde Palermo'dan yollanan mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 304-305.

⁸⁷ Napoli'deki Venedik Konsolosu Lunardo Anselmi tarafından yollanan 11 Aralık 1518 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 285-286.

⁸⁸ *I Diarii* 1969, C. XXVI, Venedik'in Napoli Konsolosu Lunardo Anselmi'nin yolladığı 11 Ocak 1519 tarihli mektup, s. 395-396.

⁸⁹ 1 staja/stara buğday 132 litre'ye karşılık gelmektedir. Lane 1966 s. 264.

ve Sicilya'da bulunma ihtimali olan bütün gemileri ele geçirmek ve onları Cerbe'ye yollamak fikriyle Mağrib'den ayrılmıştır. Ancak Siraküza'ya vardığında fikri değişmiş, Tunus elçilerinin kıymetli mal ve parayla dolu gemilerini ele geçirmenin daha kârlı olacağını düşünmeye başlamıştır.⁹⁰

3 Aralık 1518 tarihinde Konsolos Pellegrino Venero'ya ulaşan bir haber, söz konusu korsanların akıbeti hakkında önemli ipuçları barındırmaktadır. Bu habere göre, korsan Frà Januzo, Cenevizli Korsan Centurione'yi rekabet sebebiyle kendi kamerasında Biskay'lı birine boğdurmıştır.⁹¹ Bu korsan, Centurione'nin barçasındakilerin top atışına rağmen azimle gemiyi ele geçirmiş⁹², korsanların reisi olmuş, gemide bulduğu 17.000 duka (12.000⁹³ veya 18.000⁹⁴ duka) parayı ile çok sayıda eşyayı Mesinalılara dağıtmıştır.⁹⁵ Mesinalılar da ona Aosta Limanı'na kadar dolaşma izni vermişlerdir. O da oradan Messina'ya gitmiştir.⁹⁶ Frà Januzo, Centurione'yi öldürmeyi daha önce iki kez denemiş, etrafındaki elli Rum muhafız sebebiyle bunu gerçekleştirememiştir.⁹⁷

---

⁹⁰ Mağrib kadirgalarında tüccar olarak görev alan Sebastiano Pisani, 5 Şubat 1518 tarihinde Spilit Limanı'na vardığında Kont ve Komutan Francesco Celsi'ye Siraküza'da şahit olduklarını anlatmış, oldukça yakışıklı bir adam olarak tanımladığı Centurione hakkında önemli bilgiler vermiştir. Tüccar, korsan Fra Januzo'nun da aslında Rodos'lu bir şövalye olduğunu ve Centurione'nin himayesine girdiğini söylemiştir. Kont ve Komutan Francesco Celsi tarafından Spilit'ten yollanan 6 Şubat 1518 tarihli mektuplar: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 438.

⁹¹ Napoli'deki Venedik Konsolosu Lunardo Anselmi tarafından yollanan 11 Aralık 1518 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 285-286; Palermo'daki Venedik Konsolosu Pellegrino Venero tarafından 21 Aralık 1518 tarihinde teslim edilen, 29 Ocak 1518 tarihinde (Gregoryan Takvim'de bir sonraki yıl 1 Mart'ta başlıyor) Venedik'te kayda geçirilen mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 431.

⁹² Kont ve Komutan Francesco Celsi tarafından Spilit'ten yollanan 6 Şubat 1518 tarihli mektuplar: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 438-439.

⁹³ Palermo'daki Venedik Konsolosu Pellegrino Venero tarafından 21 Aralık 1518 tarihinde teslim edilen, 29 Ocak 1518 tarihinde Venedik'te kayda geçirilen mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 431-432.

⁹⁴ Napoli'deki Venedik Konsolosu Lunardo Anselmi tarafından yollanan 11 Aralık 1518 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 285-286.

⁹⁵ Venedik'in Mağrib kadirgaları komutanı Pietro Michiele Siraküza'da bulunduğu sırada korsan Centurione'yi tanıma fırsatı bulmuştur. Korsan Venedik Cumhuriyeti gemilerine hiçbir zaman zarar vermediğini, Venedik'in hizmetkârı olduğunu ve ondan himaye görmek istediğini söylemiştir. Komutan korsanın himaye isteğine olumsuz yanıt vermiştir. Bütün bu bilgileri aktaran Milano'daki elçilik kâtiibi Gian Giacomo Caroldo, komutandan aldığı haberlere istinaden, Centurione'nin gemisindeki kürekçi takımı tarafından da benimsenmediğini not düşmüştür. 1519 senesi Mart ayında Kâtip Gian Giacomo Caroldo tarafından Milano'dan yollanan mektuplar: *I Diarii* 1969, C. XXVIII, s. 23-24.

⁹⁶ Pellegrino Venero tarafından 5 Aralık 1518 tarihinde Palermo'dan yollanan mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 304-305.

⁹⁷ Kont ve Komutan Francesco Celsi tarafından Spilit'ten yolladığı 6 Şubat 1518 tarihli mektuplar: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 438-439.

Venedik'in Napoli Konsolosu Lunardo Anselmi de yukarıda bahsi geçen iki korsan hakkında malumat toplamıştır. Napoliler, Frà Januzo'nun Centurione'yi öldürdüğünden ve onun Savona'lılara adam yollayıp dolaşma izni talep ettiğinden söz etmişlerdir. Konsolos, Venedik'e yolladığı mektubunda, bu korsanın gitmesi durumunda Siraküza'daki Venedik kadırgalarının huzur ve emniyet içinde serbestçe dolaşabileceklerini yazmıştır.⁹⁸ Venedik'in Palermo Konsolosu Pellegrino Venero ise, korsan Fra Januzo'nun yanındaki diğer korsan Don Pietro di Bobadilla'yla Centurione'nin aksine çok iyi anlaştığını, Aosta Limanı'na gittiğinde yanında bu korsanın olduğunu yazmıştır. Söz konusu limandan toplayabildikleri kadar erzak toplamışlardır. Başka bir deyişle, Konsolos Pellegrino Venero'nun bu korsanlara yardım yapılmaması konusundaki çabaları yine başarısızlıkla sonuçlanmış, Sicilya kral naibinin uyarılarına rağmen korsanlar erzak yardımı almayı başarmışlardır. Denize açıldıktan kısa bir süre sonra, Don Pietro di Bobadilla'nın gemisinin direği kırılınca tamir etmek için geri dönmek zorunda kalmışlardır. San Zane Çukuru'nda /Hendeği'nde (Fosse di San Zane) yağma için pusuya yatmışlardır; Sakız'a giden ipek yün kumaşla (panni) yüklü iki İngiliz gemisi ve Ceneviz mallarını taşıyan gemi kafilisinin gelmelerini beklemişlerdir. Ceneviz kafilisi korsanların yakında olduklarını haber alınca, muhafız kadırgaları olmadan denize açılmamaya karar vermiştir. Sicilya kral naibi kendi mallarını bile yağmalayan bu korsanların Messinalılardan yardım almalarını yasaklamıştır. Korsanlar da geri dönmeme ihtimalini düşünerek ıskarmoz ipine varıncaya kadar her şeyi aralarında paylaşmışlardır. Kral naibi Siraküza'dan ayrılmalarından sonra korsanları ele geçirmenin yollarını aramıştır. Rodos üstâd-ı âzâmı da bu korsanların yakalanıp cezalandırılmalarına karar vermiştir. Rodos itikâdının en büyük barçası Tunus'un Halkülvâd şehrine uğramıştır. Venedik'in Mağrib kadırgaları komutanı Pietro Michiele, Rodos *Proveditor*'uyla korsan meselesini görüşmüş ve bu hususta mutabakat sağlayıp, Siraküza'ya, Sicilya kral naibinin huzuruna bir ulak yollayarak bu konuda malumat vermiştir. Rodos'un büyük barçası da Venedik'in Mağrib kadırgalarına eşlik ederek onları korsanlardan muhafaza etmiş ve emniyetle seyrüsefer etmelerini kolaylaştırmıştır. Hep birlikte korsanların olduğu Aosta Limanı'na seyretmişlerdir. Frà Januzo ve Don Pietro di Bobadilla'nın her birinin yanında dört yüz elli adam vardır. Siraküza halkına da zarar veren bu korsanlara faaliyetlerine son vermeleri için iki ulak da yollanmıştır. Venedik Donanma *Proveditor General* 'i dört başarda, sekiz hafif kadırğa ve iyi nizam edilmiş iki *nef* ile Otranto'nun yukarı kesiminde beklemektedir. General, Venedik'in Mağrib kadırgalarını korsanlardan korumakla vazifelendirilmiştir. Palermo'daki Venedik

⁹⁸ Konsolos Lunardo Anselmi tarafından Napoli'den yollanan 18 Aralık 1518 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 313-314.

elçisine yollanan 18 Aralık 1518 tarihli mektuplar bu korsanların Ege Adaları için de tehlike arz ettiğini ortaya koymuştur. Bu mektuplara göre, söz konusu korsanlar soygun ve zarar için Ege Adaları'na gitmek ve padişahın yüklü miktarda fidye almak niyetindedirler. Ege'deki küçük adalara peksimet taşıyan Venedik gemileri de tehlike altındadır. Korfu ve Kandiye'deki yetkililer korsanlar konusunda uyarılmışlardır⁹⁹. Bütün bu gelişmeler yaşanırken Rodos *Proveditor General*'ine Siraküza'dan ulaşan haberlere göre korsanlardan biri Siraküza'dan firar ederek Cerbe'ye ulaşmıştır. Bir kısmının da Malta'ya kaçtıkları söylenmektedir.¹⁰⁰

Kandiye'deki Venedik yönetimi, Rodos korsan barçalarının Doğu Akdeniz'deki Osmanlı ve Mağrib gemilerini hedef alan yağma faaliyetlerini yakından takip etmektedir. 1518 senesi Aralık ayında, İskenderiye'den İstanbul'a giden dört Osmanlı gemisi, Girit'in Sitia (Sythia) Limanı yakınlarındaki Salomon Burnu'nda seyrederken bu korsanlar tarafından yağmalanmıştır. Rodos'ta donatılmış olan 500 botte (320 ton) yük kapasiteli korsan barçası yağmadan kısa bir süre önce o civarda görülmüştür. Yağmalanan Osmanlı gemilerinden büyük olanı 500 botte, geri kalanı 300-400 botte (192-256 ton) kapasitelidir.¹⁰¹ Osmanlı gemileri ile Rodos barçaları arasında çetin bir mücadele yaşanmış, büyük olan Osmanlı gemisi Rodos çıkışlı Fransız korsan gemisinin kaburgasına (baloar) bir atış yapmış ve geminin kaburgası dışarı fırlamıştır. Bu hengâme esnasında Fransız gemisinin büyük direği (arboro grando) ve mezzena (orta) direği de kırılmıştır. Fransız barçasının komutanı topçularına büyük Osmanlı gemisine su üzerinden pürüzsüz bir top atışı yapmalarını emretmiştir. Bu atışla gemi bütün parçaları havaya uçmak suretiyle parçalanacaktır. Ancak gece olunca harp kesilmiş ve Osmanlı gemileri kıyıya yanaşarak korsan barçalarından birini ateşe vermişlerdir. Gemiden çıkan alev diğer gemileri tutuşturmasını beklediyse de bu gerçekleşmemiş, Rodos barçaları diğer iki gemiyi kurtarmaya muvaffak olmuşlardır. Bunun üzerine, Osmanlılar, Mağribîler ve yanlarındaki siyahî askerler oradan uzaklaşmışlardır. Sitia'daki Venedik *rettore*'si Agustin Griti, Kandiye'deki yöneticilerin verdiği emre riayet ederek, bölge askerini Rodos'luların yardımına yollamıştır. Bölgedeki asker ve köylülerin reisi

⁹⁹ Palermo'daki Venedik Konsolosu Pellegrino Venero tarafından 21 Aralık 1518 tarihinde teslim edilen, 29 Ocak 1518 tarihinde Venedik'te kayda geçirilen mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 431-433.

¹⁰⁰ 31 Ocak 1519 tarihinde Korfu ve Kıbrıs'tan Milano, Fransa, İspanya, İngiltere, Roma ve Macaristan'a gelen mektuplar: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 403.

¹⁰¹ Osmanlı gemilerinin yağmalanması meselesini araştırmakla görevli Sitia *rettore*'si Agustin Griti biri 400 botte (256 ton), bir diğeri 300 botte (192 ton) ve ikisi 200 botte (128 ton) kapasiteli gabyalı 4 Osmanlı gemisinden (nave de cheba/gabbia) söz etmiştir. Sitia'daki *rettore* Agustin Griti tarafından 15 Aralık 1518 tarihinde teslim edilen, 1 Şubat 1518 tarihinde Venedik'ten teslim alınan mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 428-429.

Francesco Barbarigo sayesinde Rodos'lular Osmanlılarla mücadele edebilmiş, harp sırasında yaşanan çatışmada yüz Osmanlı askeri ölmüştür. Bunun dışında, Osmanlı gemisinin taşıdığı iki yüzden fazla kişi suda boğularak yaşamlarını yitirmiştir. Ölenler arasında Mağribî de vardır. Yusuf Bedri denen meşhur Mağribî ustanın da aralarında bulunduğu dört Mağribî usta harp esnasında ölmüşlerdir. Sekiz Mağribî de harp mahallinden firar etmiştir. Ölen Mağribîler arasında Kahire'deki Sultan'ın ileri gelenleri de vardır ki Padişah naaşlarının İstanbul'a getirilmelerini emretmiştir. Rodos'lu korsanlara esir düşme tehlikesi yaşayan Mağribîlerin içinde Nadrakas (Nadrachas/Natrachas) adında çok zengin bir tüccar, 15.000 duka tutarındaki Mısır vergisini yanında taşımaktadır¹⁰². Sitia *Rettore*'si Agustin Griti Osmanlı gemilerinde bulunan reislerden söz konusu para hakkında birtakım şeyler öğrenmiştir. Bu reislerin anlattıklarına göre, Kahire'yi yöneten Paşa'nın mühürdârı, çok sayıda hazine ve Mısır'dan toplanan yüksek miktardaki vergiyle Bâb-ı Âli'ye yollanmıştır. Yine onların bildirdiği üzere, padişahın başka bir çavuşu da Kahire'ye uğramış, çok zengin yedi Mağribî tüccarı da İstanbul'a götürmek üzere ardına katmıştır. Bunların arasında en meşhur ve dikkat çeken bahsi geçen Nadrakas'tır.¹⁰³ Sitia'da ölenlerin arasında, Naci Bey (Nachibixes) adlı bir Mağribî de vardır. Ölen Osmanlı ve Mağribîlerden toplam 100.000 duka bir para kaldığı da rivayet edilmektedir. Sitia kıyısında esir alınan Osmanlı, Mağribî ve siyahîlerin sayısı sekiz yüzün üzerindedir.¹⁰⁴

Osmanlı ve Mağribîler iaşeleri için erzak almak, Venediklilere her biri 12 duka eden az sayıda siyahî köle satmak için Sitia Limanı'na uğramışlardır. Yanlarında her biri 5-5,5 marcello (ölçü birimi) olan altınlar (saraffo) ve her biri 6 marcello olan Daur/Daurok altını (saraffi daguri) da getirmişlerdir. Venedikliler her bir köle için onlara 25 adet Deva altını vermişlerdir. Kimisi para bulup vermiş, kimisi aynı bedelde çok sayıda altın vererek ödeme yapmıştır. Daha sonra Osmanlılar, Mağribîler ve siyahîler, Kandiye'deki heyetin emri üzerine, kara üzerinden Kandiye'ye gitmişlerdir. Osmanlı ve Mağribîlerle Rodos'lu korsanlar arasındaki harp de bu süreçten sonra gerçekleşmiştir.¹⁰⁵ 600 botte (384 ton) kapasiteli epey büyük sayılabilecek Osmanlı muhafız gemisi doğu yönünde ilerleyerek, Salomon Burnu'ndan uzaklaşınca onun koruduğu dört gemi savunmasız kalmıştır. Bu gemiler bir Rodos barçasının etrafta dolaştığını fark ederek emniyet için Paleocastro Limanı'na sığınmışlardır. Gövdesinin büyüklüğü

¹⁰² Antonio da Mosto'nun 23 Aralık 1518 tarihinde yazdığı ve 1518 senesi Ocak ayında Sitia'dan Francesco da Mosto'yolladığı mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 404-405.

¹⁰³ Sitia'daki *Rettore* Agustin Griti tarafından 15 Aralık 1518 tarihinde teslim edilen, 1 Şubat 1518 tarihinde Venedik'ten teslim alınan mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 428-429.

¹⁰⁴ Antonio da Mosto'nun 23 Aralık 1518 tarihinde yazdığı ve 1518 senesi Ocak ayında Sitia'dan Francesco da Mosto'yolladığı mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 404-405.

¹⁰⁵ *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 404-405.

sebebiyle bu limana giremeyen büyük Osmanlı gemisi Sitia Limanı'na geri dönmüş ve onların 12 mil uzağında kalmıştır.¹⁰⁶ Sitia'daki *Retto* Agustin Griti, Osmanlı İmparatorluğu ve Venedik Cumhuriyeti arasındaki sulh ü sâlâhın devamı için bu Osmanlı gemilerinin Rodos korsanlarından korunmaları ve İskenderiye'ye sağ salim dönmeleri hususunda büyük çaba sarf etmiştir. Atını olay mahalli Paleocastro'ya sürerek olaya bizzat müdâhil olmuştur. Öncesinde mühürdârını ve himayesindeki asilzâdeleri yollayarak gemideki Osmanlı tebaasına haber ulaştırmıştır. *Retto*, gemilerdeki Osmanlı tebaasının korsanları pek dert etmediğini, daha ziyade erzak temini meselesi konusunda endişe duyduğunu not düşmüştür. Bu Osmanlı tebaası Kandiye yönetimine müracaat ederek emniyeti için iki muhafız kadırgası temin edilmesini rica etmiştir.

Osmanlı muhafız gemisi 1518 senesi Aralık ayında Sitia'dan ayrılıp Rodos korsan barçalarının su ikmali için geldiği bölgeye uğramıştır. Bu sırada denize açılan ve Rodos'lu korsanlara ait olan küçük barça, Osmanlı gemilerini kovalamaya çalışmış, ancak pek muvaffak olamamıştır. Bunun üzerine, iki Rodos barçası devreye girerek dönüş işareti vermek bahanesiyle Osmanlı gemilerine doğru iki adet top yollamış ve tornistan etmiştir. Rodos korsan barçaları Osmanlı gemilerine pusu kurmuş olsalar da, bir günlük mesafede kuzey rüzgârı hâkim olduğundan ötürü, limandan çıkmaya vakit ve imkân bulamamışlardır. Osmanlıların büyük gemisi korsanların eline geçmeden bölgeden uzaklaşmayı başarmıştır. Ancak harp sırasında bu gemi batırılmıştır. Osmanlılara pusu kuran ve onlarla daha sonra çatışan Rodos'lu ve Fransız barçaları 500 botte (320 ton), ve küçük Fransız barçası 150 botte (96 ton) kapasitelidir. Barçalarda harp sırasında az sayıda kişi ölmüştür. Rodos korsan barçaları Osmanlılara iyilik yapan, onları kaçıran ve onlara yardım sağlayan Venediklilere de hücum etmişlerdir. Rodos'lu korsanların ele geçirdiği iki Osmanlı gemisi yün, gümüş, pirinç ve baharatla yüklüdür. Batırılan büyük Osmanlı gemisinde iki veya üç sandıkda altınla kaplı, metal renkli ipekler bulunmaktadır. Padişahın Kahire iskeleleri, Suriye'deki diğer topraklar, İskenderiye'nin Farion'daki arazilerine (tratti) yollanmak üzere ve oralardaki hazinelere konmak üzere yolladığı paralar da bu sandıkların içindedir. Hepsini birden sulara gömülmüştür. Söz konusu gemi tahmin edilenin ötesinde muazzam bir servet taşımaktadır. Venedikli yetkili Francesco da Mosto'nun yazdığı üzere, Rodos'lu korsanlar bu Osmanlı gemisini ele geçirselerdi büyük bir servetin de sahibi olacaklar ve başlarına gelen olayı büyük ve unutulmaz bir hadise olarak hatırlayacaklardı.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Sitia'daki *Retto* Agustin Griti tarafından 15 Aralık 1518 tarihinde teslim edilen, 1 Şubat 1518 tarihinde Venedik'ten teslim alınan mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 428-429.

¹⁰⁷ Antonio da Mosto'nun 23 Aralık 1518 tarihinde yazdığı ve 1518 senesi Ocak ayında Sitia'dan Francesco da Mosto'yolladığı mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 404-406.

Sitia *Rettore*'si Agustin Griti yağmanın nasıl gerçekleştiği konusunda önemli bilgiler vermiştir.¹⁰⁸ *Rettore*, öncelikle Paleocastro'ya sığınan Osmanlı gemilerinin korunması için Francesco Barbarigo'yu süratle o limana yollamıştır. Barbarigo, limandaki Osmanlı ve Mağribilerin yerlerini tespit etmek, onların can ve mal güvenliğini sağlamak ve onları Kandiye'den yardım görecekları konusunda ikna etmekle görevlidir. Griti'nin yolladığı muhafız gemileri de 5 Aralık 1518 tarihinde, sabah vaktinde söz konusu limana giriş yapmıştır. Ona yakın bir zamanda, saat sabah 6 gibi Rodos'tan gelen büyük bir barça ve yine Rodos'tan gelen ve nizam bakımından çok iyi durumda olan bir kalyon söz konusu limana sokulmuşlardır. Bu korsan gemileri, oranın uzağındaki bir başka gemiyi de yanlarına katarak Osmanlı gemilerine bir karış kadar yaklaşmışlardır. Griti'nin haber vermesi üzerine Venedik muhafız kadırgaları da limanın aşığı kesimine inmişler ve iki kol halinde ilerlemişlerdir. Tam da o sırada Osmanlı gemileriyle Rodos korsan gemileri arasında çatışma çıkmış, top atışları güneş batana kadar devam etmiş ve her iki tarafta ağır kayıplar verilmiştir. Bahsi geçen büyük Osmanlı muhafız gemisi ise otuz adım (kadem) kadar dibe batırılmıştır. Gece saat 2'ye doğru iki defa top atıldıktan sonra, Osmanlılar ve Mağribiler diğer üç gemiden birine binmişler ve halatları kesip karaya çıkmışlardır. Az sayıdaki genç savaşçılarını baygın durumdadır. Büyük gemiyi korsanların eline geçmesin diye ateşe vermişlerdir. Onların ayrılmakta olduğunu gören Rodos'lu korsanlar fustalarından birini çok sayıda adamla donatılmış olan barkalarla (kayıklarla) birlikte yollayarak onları esir almaya çalışmışlardır. Ancak bunu fark eden Venedik gemilerindeki garnizon, Rodos'lu korsanlarla mücadele ederek Osmanlı ve Mağribileri koruma altına almışlar ve güvenli bir mahalle yerleştirerek katledilmelerini önlemişlerdir. Bu müdafaa, Sitia Limanı'ndaki ticaretin aksamaması bakımından da önemlidir. Korsanların varlığı oradaki ticarete de zarar verecektir. Kurtarılan Osmanlı ve Mağrib tebaaları Barbarigo'nun koruması altında güzelce ağırlanmışlardır. Çatışma sırasında Osmanlı ve Mağribî taraflarında bazı reisler firar etmişlerdir. Yukarıda bahsi geçen Mısırlı tüccar Nadrakas ve yanındaki diğer üç tüccar da firar edenler arasındadırlar. Venedik kadırgalarının koruması altındakiler ise karadan mı yoksa denizden mi dönecekleri konusunda kararsızdırlar; Kandiye yönetiminin kararını beklemişlerdir. Birkaç Venedikli reis de onların uğrayacakları bölgelere önceden haber vermek için at üstünde yola çıkmıştır. Bu bölgeler de Osmanlı ve Mağribî misafirlerini karşılamak ve gerektiği gibi ağırlamak için birtakım hazırlıklar yapacaklardır.

¹⁰⁸ Sitia'daki *Rettore* Agustin Griti tarafından 15 Aralık 1518 tarihinde teslim edilen, 1 Şubat 1518 tarihinde Venedik'ten teslim alınan mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVI, s. 428 ve 430-431.

İspanya'nın himayesindeki Napoli kral naibi, Doğu Akdeniz'deki Osmanlı nüfuz ve baskısına karşı Malta'ya toplar ve oradaki üslere birkaç muhafız yollarken ve İspanya Cerbe'de Osmanlılarla mücadele ederken, Rodos korsanları Cerbe'ye uğramamışlar, Doğu Akdeniz'deki yağma faaliyetlerine devam etmişlerdir.¹⁰⁹ Palermo'daki Venedik Konsolosu Pellegrino Venero, Frà Januzo'nun yanındaki korsanlarla birlikte Çuha Adası civarında görüldüğünü haber almıştır.¹¹⁰ Korsan oraya geçmeden önce epey bir süre Rodos'ta kalmıştır. Barçasıyla Suriye'den Korfu Limanı'na ulaşan Venedikli Reis Manoli Coresi, Frà Januzo'nun iki muhafız barçasının 5 Şubat (1518) gecesi Rodos Limanı'na ulaştığı bilgisini vermiştir.¹¹¹ Üstâd-ı âzâm, gemileri görmeye gelmesi beklenen korsan Frà Januzo'ya bilgilendirme amacıyla bir adamını yollamıştır. Frà Januzo otuz üç gün boyunca Rodos'ta bulunmuştur. Gemilere epey eşya yükletmiştir. Cenevizli bir karakanın muhafızlığında bölgeden ayrılan Frà Januzo'nun gemileri, fırtına sebebiyle birbirlerinden ayrı düşmüşlerdir. Daha sonra, Reis Coresi'yi takip ederek Malio Burnu'na kadar gelmişlerdir. Ancak orada bir Ceneviz karakası ve iki İngiliz barçasıyla karşılaşmışlardır. Bu gemiler, bahsi geçen korsan barçalarından birini ele geçirmişlerdir. Diğer gemiyi ise Çuha kıyısına kadar takip etmişlerdir. Her ikisi de öylece kaybolup gitmiştir. Reis Coresi, 15 Mart'ta (1519) Modon Limanı'na sığınmış, on gün sonra tekrar yola çıktığı sırada, korsan Januzo'nun iki barçasına rastlamış ve onlar tarafından Koron'a kadar kovalanmıştır.

Frà Januzo adlı korsanın Ege Adaları civarında olduğu bilgisi Milos'tan (Değirmenlik) Venedik'e gelen karavela reisi Andrea di Pasquale tarafından da doğrulanmıştır. Frà Januzo'nun yanında iki barça ile Batı Akdeniz'de öldürülen Nicolò di Santorini'nin bir barçası bulunmaktadır. 1519 senesi Mart ayında bu bilgi Venedik'e ulaşırken, aynı dönemde Michiel Vidal adlı bir korsan Malio Burnu'nu mesken tutmuştur. Yanında da büyük bir barça ve Osmanlılardan ele geçirdiği bir kalyon vardır. O sularda dolanan Gabriel Berton ve Serivian (El Servian Ponentin: Batı Akdenizli Servian) adlı diğer korsanlar da Dubrovnikli olduğu tahmin edilen ve çıktığı liman bilinmeyen bir gemiyi kendilerine selam vermediği gerekçesiyle Milos'ta top ateşine tut batırmışlardır. Korsan Berton'un yanında iki barça ile Salomon Burnu'nda ele geçirdiği iki kalyon da vardır. Korsan Don Pietro di Bobadilla ise bir barçayla Batı Akdeniz'de dolaşmaktadır. Yanında kendisine muhafızlık eden başka bir barça daha vardır. Andrea di Pasquale, Ege Adaları civarında Frà Conceta adlı başka bir korsanın daha dolandığı bilgisini vermektedir. Onun da yanında çok iyi bir şekilde nizama sokulmuş bir barça bulunmaktadır.¹¹²

¹⁰⁹ Cerbe'den yollanan 21 Şubat 1518 tarihli mektuplar: *I Diarii* 1969, C. XXVII, s. 106-107.

¹¹⁰ Palermo'daki Venedik Konsolosu Pellegrino Venero tarafından yollanan 16 Mart 1519 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVII, s. 170.

¹¹¹ Korfu'dan yollanan 6 Nisan 1519 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVII, s. 219-220.

¹¹² Baylos Bernardo Soranzo ve konsey üyeleri tarafından Korfu'dan yollanan 11 Mart 1519 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVII, s. 134-136.

Messina'lı Zuan Simon, korsanların Ege Adaları'ndaki faaliyetleri hakkında Venedik'e önemli malumat vermiştir. Suda Limanı'nda bulunan ve her biri 500 botte (320 ton) kapasiteli olan iki kalyatanın iki Venedik gemisindeki pek çok eşyayı yağmaladığını, reislerin para ödeyerek gemiyi aldıklarını duymuş, Venedik'i bu olaydan haberdar etmiştir. O sırada, korsanlar Rodos'taki gemilerini donatmaktadırlar. Frà Zuane emrindeki kalyataları, Frà Rimondo iki büyük barçayı ve Saraton üç barçayı donatmıştır. Her üçü de gemilere oturak eklemiştir. Rodos'lu korsanlar gemilerini donatırken, Osmanlılar gemilerinin emniyetle seyrüseferini sağlamak amacıyla diplomatik girişimde bulunmuşlar ve Rodos'a elçilerini yollamışlardır. Rodos'taki Osmanlı elçisi, 1 Mart 1519 tarihinde üstâd-ı âzâmın huzuruna çıkmıştır. Başka bir elçi ise 200 yeniçeriyle İleki (Episkopi/Tilos) Limanı'na gelmiştir. Elçi, fustalarını yollayarak kendisini aldırان üstâd-ı âzâma hediye olarak beş at ve yedi katır takdim etmiştir.¹¹³

1517 ve 1518 senelerinde Cezayir ve Tunus limanlarını ziyaret ederek¹¹⁴, meşhur Osmanlı korsanı Barbaros Hayreddin Paşa hakkında önemli gözlemlerde bulunan Venedik'in Mağrib kadirğaları komutanı Pietro Michiele, bu Osmanlı korsanının Cezayir Sultanlığı'nı ele geçirmesi ve 1,5 milyon altın servete sahip olmasıyla ilgili malumatı Milano'daki elçilik kâtibi Gian Giacomo Caroldo'ya iletmiştir.¹¹⁵ Pietro Michiele Halkülvâd Limanı'na uğradığında ise kendisini karşılayanlar İspanya adına savaşan Rodos'lu korsanlardır. Komutan, Siraküza'ya gitmek için bu limandan ayrılacağı sırada, biri 500 botte (320 ton), diğer ikisi 400 botte (256 ton) kapasiteli üç nefes (nave, Latin yelkenli gemi) rastlamıştır. Bu gemiye muhafızlık eden küçük barça ise Frà Januzo, Pietro di Bobadilla ve o sırada hayatta olan Centurione'yi (Frà Januzo tarafından henüz boğdurulmamıştır) taşımaktadır. Her gemi 250 adamla donatılmıştır. Top (artellerie) bakımından iyice nizama sokulmuştur. O sırada bir Rodos gemisi (nave) kendisine muhafızlık etmektedir. Venedikli komutan bunun emniyeti için yeterli olmayacağını

¹¹³ *I Diarii* 1969, C. XXVII, s. 134-136.

¹¹⁴ Pietro Michiele, büyük kadirğalarla Tunus'un o tarafa seyredecekken çok güçlü bir fırtına çıkmış, Sardinya kıyılarına sığınmak ve fırtınanın ve ters esen rüzgârın dinmesini elli iki gün boyunca beklemek zorunda kalmıştır. Komutan, Tilimsân'in o tarafa ve hatta Fas Sultanlığı'nın ötesine geçmesi yönünde talimat almıştır. 1517 senesi Aralık ayında Cartagena'da olacak şekilde hareket edecektir. Yanındaki reis ve tüccarların da rızasını alarak Oran yerine Huneyn'e yönelmeye karar vermişlerdir. Zira Mağribîler Hristiyanların topraklarında savaşmaya pek yanaşmamaktadırlar. Oran'da mukim olan Antonio Riçio adlı Cenevizli, Comares Markizi'ne yolladığı 17 Şubat 1518 tarihli mektupta, Venediklilerin Huneyn Limanı'ndaki ikâmeti hususunda bilgi vermiş, Barbaros Hayreddin'in Tilimsân'da güçlendiğini, etrafa korku saldığını yazmıştır. Pietro Michiele'nin emrindeki kadirğa ve mavnalar da onun bu gücünden çekinmiş olmalıdır. Castañer 2006, s. 146.

¹¹⁵ Elçilik kâtibi Gian Giacomo Caroldo'nun Milano'dan 1519 senesi Mart ayında yolladığı mektuplar: *I Diarii* 1969, C. XXVII, s. 23-24.

düşünmüş olacak ki Korfu'dan yardım istemiş, kendisine eşlik edecek üç Venedik kadırgasının gelmesini üç gün beklemiştir. Daha sonra ise 10 yelkenli gelmiş, Donanma *Proveditor*'u, onun vekili ve İskenderiye kadırga komutanı da komutanın güvenliği için gemilerini seferber etmişlerdir. Komutan Michiele Siraküza'ya giderken, Rodos'lu korsanlar Doğu Akdeniz'e yönelmişlerdir. Halkülvâd'dan ayrılmadan evvel, korsan Frà Januzo'nun Papalık kadırgasını ele geçiren Osmanlı fustalarıyla nasıl mücadele ettiğine şahit olmuştur. Osmanlılar Papalık komutanı Paulo Jovio'yu, her birinde 20 adam bulunan kadırgaları ve bölgedeki geri kalan herkesi esir almışlardır. Mağrib kadırgaları komutanı çatışma sırasında kadırgadan uzaklaşan korsanlara adam yollayıp dönmelerini emretse de emrine pek rağbet etmemişler, Osmanlılarla çatışmaya devam etmişlerdir. Komutana göre, Januzo'nun adamları kadırgada olsalar Papalık kadırgasını daha kolay geri alabileceklerdir.¹¹⁶ Komutan o sırada Venedik tebaası olan esirlerin fidyesi hususunda birtakım girişimlerde bulunmuştur. Tunus Dayısı tüm korsanların beşte bir pay vermeleri şeklinde çözüm sunmuştur. Komutan Mağribî elçiyi yıldırım için Avlonya'ya kadırgaların geldiğini söylemektedir. Çünkü bu elçi üç köleye ihtiyacı olduğunu söyleyip durmaktadır. Elçi Halkülvâd'daki Venedik tebaasına mensup yedi kişinin de tutuklanmasına sebep olmuştur. Komutan esirlerin kurtarılması için Avlonya'ya uğramış, oradan ayrılacağı sırada Venedikli esirlerin azat edildiğini öğrenmiştir. Mağribî elçi ise önce Avlonya sonra Venedik'e uğramış ve oradayken Doç'a İspanya'ya şikâyet etmiştir. Peñón de Vélez denen bir adada Katolik Kral'ın bulunduğunu, kralın güç bela harcama yapıp orada kale ve yollar yaptırdığını, oradakilere belirli bir angarya uygulandığını, bu durumun Mağribîlere zarar verdiğini söylemiştir. Fas Sultanlığı'ndaki Mağribîler kadırgaların oradan geçmelerini istememişlerdir. Çünkü kazançlarını İspanyollara kaptırmaktadırlar.¹¹⁷

Frà Januzo 1519 senesi Nisan ayında Zante'dedir. Venedikli Reis Manoli Coresi, 1 Nisan'da bu şehrin limanına ulaştığında Frà Januzo'yla karşılaşmış ve onunla konuşma fırsatı bulmuştur. Oradan ayrılmak üzere olan korsana Venedik mallarını yağmalayıp yağmaladığını sormuştur. Frà Januzo'dan o ana kadar hiçbir şeye dokunmadığı, ancak o saatten sonra büyük bir fakirliğe düştüğü ve muhafızlarını kaybettiği için kimsenin aklına gelmeyecek kötülükler yapacağı cevabını almıştır.¹¹⁸ Venedik'in Zante *Proveditor*'u da korsanla ilgili bilgi vermiştir. *Proveditor* Polo Valaresso, takdim ettiği *relazione*'de Frà Januzo'ya ait olan fustayı nasıl satın aldığını anlatmıştır. Bu geminin kendisine ait olmasını istemiş ve ihtiyaçlarının giderilmesi için gemiyi Zante'de bırakmıştır.¹¹⁹

¹¹⁶ *I Diarii* 1969, C. XXVII, s. 23-24.

¹¹⁷ *I Diarii* 1969, s. 23 ve 25.

¹¹⁸ Korfu'dan yollanan 6 Nisan 1519 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVII, s. 219 ve 221.

¹¹⁹ Polo Valaresso'nun 1519 senesi Mayıs ayında takdim ettiği *relazione*: *I Diarii* 1969, C. XXVII, s. 233 ve 235.

Rakibi korsan Centurione'yi boğdurarak ortadan kaldıran Korsan Frà Januzo'nun ölümü de Frà Bernardin adlı başka bir korsanın eliyle olmuştur. Frà Bernardin onun gemilerini alıp Marsilya'ya giderek içlerindeki teçhizatı boşaltmıştır.¹²⁰ Bazı kaynaklara göre, Sakız'a giden Cenevizli zengin bir gemi, korsanı ölmeden önce esir almıştır. Cenevizliler korsanın barça ve kalyonunda bulunan 300 adamı Sakız'a götürüp oradan Bâb-ı Âli'ye yollamışlardır.¹²¹ Bütün bunlar olurken, Julio Romano adlı bir korsan yağma yapmak için kalyonuyla Malta civarına gelmiştir. Ancak gemisi batmış, teçhizatı boşaltması sayesinde kurtulabilmiştir.¹²² Dimyat'taki Venedik Konsolosu Hironimo Jova'dan Lefkoşe'deki Venedikli yetkililere ulaşan mektuplarda ise korsanların verdikleri zararlar ve onların padişahın huzuruna çağırılmalarından söz edilmiştir. Her yeri yağmalayan bu kişiler Korsan Frà Remorato'nun emrindedirler. Rodos'ta silahlanıp Saline'ye giderek orada bulunan Latin yelkenli dört Venedik gemisini (navilio) yağmalayıp yelkenlerine kadar ne var ne yoksa almışlardır. Üstâd-ı âzâma yaşanan sıkıntıyı yazılı olarak iletmişlerdir. Kıbrıs hükümeti bu korsanlara sığınak ve erzak temin edilmemesi için de gerekli tedbirleri almıştır.¹²³ İtalyan menşeli korsan Don Pietro di Bobadilla ise İspanya Kralı'na karşı padişahın yardım almak için yola çıkan Fas Sultanı'nın Mağribî elçisini esir alarak, din değiştirmesine vesile olmuştur. Korsanın Papa X. Leo'ya hediye olarak takdim ettiği elçi Epifani Yortusu'nun olduğu 6 Ocak 1520 tarihinde bizzat Papa tarafından vaftiz edilmiştir.¹²⁴ Burada bahsedilen kişi Afrikalı Leo lakabıyla meşhur olan Hasan ibn-Muhammed el-Vazzân el-Zayyâtî'dir. 1515-1518 senesinde elçi sıfatıyla, Fas, Mısır, Arabistan ve İstanbul arasında gerçekleştirdiği seyahatten dönüşü sırasında esir alınmıştır. Papa, kendisine takdim edilen bu şahsın epey bilgi sahibi biri olduğunu öğrenince onu kölelikten azat etmiş, Sant'Angelo Kilisesi'ne götürülmesine ve orada üç piskoposun gözetiminde Hıristiyanlık hususunda yetiştirilmesine karar vermiştir. Vaftiz sırasında da ona

---

¹²⁰ Venedik'in Palermo Konsolosu Pellegrino Venero tarafından yollanan 19 Haziran ve 12 Temmuz 1519 tarihli mektuplar, Venedik Elçisi (Orator) Marco Minio'nun Roma'dan yolladığı 9 Temmuz 1519 tarihli hususî mektup (Napoli'deki Kâtip Diedo'dan alınan bilgilere istinaden yazılmıştır): *I Diarii* 1969, C. XXVII, s. 453-454, 472-473 ve 545.

¹²¹ Baylos Lunardo Bembo tarafından Edirne'den yollanan 3 Nisan 1519 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVII, s. 279-280.

¹²² Venedik'in Palermo Konsolosu Pellegrino Venero tarafından yollanan 12 Temmuz 1519 tarihli mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVII, s. 545.

¹²³ Vekil (Luogotenente) Alvise D'Armer ve konsey üyeleri Sabastian Badoer ve Francesco Marzello'nun Lefkoşe'den (Nicosia) yolladıkları 9 Nisan 1519 tarihli mektup (Dimyat'taki Venedik Konsolosu Hironimo Jova'dan alınan 3 Nisan 1519 tarihli mektuba istinaden kaleme alınmıştır): *I Diarii* 1969, C. XXVII, s. 347-348.

¹²⁴ Venedik Elçisi Marco Minio'nun 1520 senesi Ocak ayında Roma'dan yolladığı mektup: *I Diarii* 1969, C. XXVIII, s. 178.

kendi adına atıf yaparak Giovanni Leone adını vermiştir. Afrikalı Leo lakabı da bu addan gelmektedir. Afrikalı Leo, 1529'da Mağrib'e dönmeyi başarmış ve İslam'a ihtida etmiş, 1554'den sonra da Tunus'ta hayata gözlerini yummuştur.¹²⁵

Venedik'in tebaasından olan Rum korsanlar da zaman zaman Rodoslu korsanlarla işbirliği yapmışlardır. Venedik himayesindeki adalarda yaşayıp Eğriboz'u hedef alan, Rodos korsanlarına yardım edip onların arasına karışan bu korsanlar, İşkiros ve İşketos adalarını mesken tutmuşlardır. Herke (Chalki) Kadısı Bilal Bey tarafından 1518 senesi Aralık ayı ile 1519 senesi Ocak ayı arasında hazırlanıp İstanbul'a takdim edilen listede bu korsanların adları şöyle sıralanmıştır: Evirinos, Pirino, Varsami, Yani Kolastir, Zonko oğlu Sevasto, Kopso Zahatilo, Balaro oğlu Yakimo, Troyolo ve İstavrino Karlomeno.¹²⁶

Sonuç

Doğu Akdeniz'deki Ege Adaları, Batı Akdeniz'de Siraküza ve Messina Boğazı civarındaki bölgeler farklı din ve milletin himayesindeki pek çok tüccar gemisine ev sahipliği yapmıştır. Tüccarların taşıdıkları ve büyük bir gelir kaynağı olan emtialar farklı din ve uyruğa mensup korsanlar için de cezbedici olmuştur. Venedikli Senatör Marino Sanuto'nun kaleme aldığı "I Diarii" (Günlükler) adlı seri, Hristiyan korsanların Rodos'un fethinden önceki yağma faaliyetlerinin 1499-1520 tarihleri arasındaki seyrini detaylı bir şekilde vermektedir. Bunun dışında, *Günlükler*, korsanların hangi devletlere ve milletlere zarar verdikleri, hangi devletlerden ve halklardan destek gördükleri, ne tür gemiler ve mallar ele geçirdikleri, bu malları nasıl sattıkları ve gemilerdeki esirlerin durumu, bunların iadesi için başlatılan müzakere sürecinin nasıl ilerlediği hakkında önemli bilgiler barındırmaktadır.

Elbette ki, bu kaynaklar dönemin güçlü devletleri arasındaki siyasi, ekonomik, toplumsal ve diplomatik ilişkiler çerçevesinde, dönemin siyasi konjonktörünün iyice analiz edilmesi sonucunda yorumlanmalıdır. 1499-1520 seneleri arasında Osmanlı İmparatorluğu'nun İspanya'yla olan rekabeti, İspanya'nın Güney İtalya'daki etkisi, İtalya toprakları üzerinde Fransa'yla girdiği nüfuz mücadelesi, Sain Jean Şövalyeleri'nin Fransa, İspanya ve Papalık'la olan

---

¹²⁵ El-Zayyâti, aynı zamanda önemli bir coğrafyacı ve doğabilimcidir. "Della Descrizione dell' Africa" (Afrika'nın Tasvirine Dair) adlı önemli coğrafya eserini 1520-1526 seneleri arasında tamamlamıştır. Bu eserde İslam kurumları, bilhassa muhtasıplık kurumu hakkında da değerli bilgilere yer vermiştir. Onun bu kitabına ait nüshalar meşhur coğrafyabilimci Giambattista Ramusio tarafından incelenmiş ve onun Venedik'te 1550 senesinde yayımladığı "Navigazione e Viaggi" adlı koleksiyonda yer almıştır. Afrikalı Leo'nun coğrafya eseri John Pory tarafından "A Geographical Historie of Africa" adıyla 1600 senesinde İngilizce olarak da tercüme edilmiştir. El-Zayyâti, Sahraaltı bölgesi başta olmak üzere, Afrika'nın faunası, florası ve maden kaynaklarıyla ilgili önemli çalışmalarda bulunmuş, antik dönemde yazılan hatalı bilgileri düzeltmeye gayret sarf etmiştir. Bkz: "Leo the African", Flick 1997, s. 508; Delpar 1980, s. 206.

¹²⁶ Vatin 2000, Ek 21: s. 441-442.

bağlantısı gibi siyasi faktörler aynı dönemdeki Hristiyan korsanların hem himaye şekline hem de faaliyetlerine etki etmektedir. O dönemin önemli siyasi ve ekonomik aktörlerinden biri olan Venedik Cumhuriyeti de unutulmamalıdır. Bu devlet Osmanlı İmparatorluğu'yla olan sulhu muhafaza ederken bir yandan hem onunla hem de diğer devletlerle rekabet etmekte, gemilerinin serbest ve güvenli bir şekilde ticaret yapması için çaba sarf etmektedir. Venedik'in Ege Adaları'nın bir kısmındaki nüfuzu, oralandaki ticareti ve bu ticareti yürüten gemilerinin güvenliği bu devleti denge siyaseti izlemeye itmiştir. Cumhuriyet, Rodos'lu, İspanyol, Cenevizli ve Fransız korsanlardan gemilerini korumak için büyük bir diplomatik gayret sarf etmiş, gerekli gördüğünde askeri tedbirler de almıştır. Venedik, sulh içinde olmaya özen gösterdiği Osmanlıların gemilerinde seyahat eden tüccar ve kafilelerin korunmasında aracı rol üstlenmiştir. Bazen de Rodos üstâd-ı âzâmı, Osmanlı korsanlarından, bilhassa Kemal Reis'ten korunmak için Venedik donanmasından yardım istemiştir. Venedik aynı denge siyasetini Mağrib'de de sergilemektedir. Venedik'in Mağrib'de dolanan gemilerinin komutanı, Mağrib bölgesinde Osmanlılarla rekabet eden İspanyolların gemilerinin Mağribî korsanlardan korunmasına da yardımcı olmuştur.

Rodos, Doğu Akdeniz'deki Hristiyan korsanların önemli bir merkezidir. İslam ve Hristiyanlık arasındaki dini rekabet ve onun temsilcileri arasındaki nüfuz mücadelesi Rodos'lu korsanların hem motivasyon kaynağı hem de faaliyetlerini meşrulaştırmada önemli bir vasıta olmuştur. Hristiyan korsanların Batı Akdeniz'deki en önemli merkezlerinden biri ise Sicilya, bilhassa Siraküza'dır. Oradaki ve civardaki halklarla korsanlar arasındaki alışveriş, yağmalanan mallar üzerinden dönen ticaret, bu korsanların faaliyetlerini beslemekte ve artırmaktadır. Venedik, ticari güvenliği sebebiyle bu sorunları müzakere yoluyla çözmeye çalışmış, korsanların faaliyetlerinin etkisiyle kimi zaman Osmanlı İmparatorluğu'yla kimi zaman da İspanya ve Rodos'la yakın ilişki içinde olmaya özen göstermiştir.

Akdeniz'in doğusu ve batısında etkili olan korsanların adları *Günlükler*'de geçmektedir. Cenevizli korsanlar Agostino di Montenegro, Batin Cerisola, Seregola ve Nicola Centurione; İtalyan menşeli korsanlar Don Pietro di Bobadilla ve Zuan Giacomo Laroca; İtalyan ve akraba (hatta kardeş) olmaları muhtemel olan Julio, Federico ve Giacomo Romano; Fransız korsanlar Zuan Galiano (Jean Galian), Frà Paulo (Paul), Frà Bernardin, Piero Jan, Rapiamus, Frà Remorato ve Frà Januzo; Venedik tebaası Dominico Venero, İspanyol korsanlar Alfonso, Diego de Vera di Marseja; Katalan korsan Georgi Andrea, Bask'lı korsan ve armatör Joan Rois; Portekiz kökenli Ulterius, Rum kökenli olması muhtemel olan Calafati, etnik menşeleri belirtilmemiş olan Michiel Vidal, Frà Conceta, Frà Zuane, Frà Rimondo, Saraton, Gabriel Berton ve Serivian (El Servian Ponentin: Batı Akdenizli Servian) *Günlükler*'de yer alan 1499-1520 senelerindeki mektup ve raporlarda anılmaktadırlar.

KAYNAKLAR

a. Kaynak Eserler

- Ege Adaları* 2003 *Ege Adaları'nın İdarî, Malî ve Sosyal Yapısı*, ed. İdris Bostan, Stratejik Araştırma ve Etüdler Milli Komitesi Araştırma Projeleri Dizisi 2/2002, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- I Diarii* 1969 *I Diarii di Marino Sanuto*, C. I, II, III, IV, VI, VII, IX, XI, XII, XIV, XXIII, XXV, XXVI, XXVII, XXVIII, ed. Federico Stefani vd. Forni Editore, Bologna.
- Oruç Beğ Tarihi* 2007 *Oruç Beğ Tarihi (1288-1502): Tevârih-i Âl-i Osman* (tıpkı basım), haz. Necdet Öztürk, Çamlıca Basım Yayın, İstanbul.
- Raccolta* 1949 *Raccolta degli Storici Italiani dal Cinquecento al Millecinquecento Ordinata da Lodovico Antonio Muratori*, Nuova Edizione Riveduta, Ampliata e Corretta Con La Direzione di Giosue Carducci, Vittorio Fiorini e Pietro Fedele, Cilt 24, Bölüm 3, *I Diarii di Girolamo Priuli (1494-1512)*, Cilt 2, İnceleyen Roberto Cessi, Nicola Zanichelli, Bologna.

b. Araştırma ve İnceleme Eserleri

- Ágoston 2006 Gábor Ágoston, *Barut Top ve Tüfek: Osmanlı İmparatorluğu'nun Askeri Gücü ve Silah Sanayisi*, çev. Tanju Akad, Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Armao 1951 Ermanno Armao, *In Giro per Il Mar Egeo con Vincenzo Coronelli: Note di Topologia, Toponomastica e Storia Medievali, Dinasti e Famiglie Italiane in Levante*, Leo S. Olschki, Floransa.
- Blancard vd. 1921 Louis Blancard, Raoul Busquet Maurice Raimbault ve Paul Dupont, *Inventaire Sommaire des Archives Départementales Antérieures à 1790*, Cilt III, Archives Départementales des Bouches-du-Rhône, Marsilya.
- Bono 2008 Salvatore Bono, "La Sicilia Nel Mediterraneo dei Corsari", *Le Torri nei Paesaggi Costieri Siciliani (Seccoli XIII-XIX)*, Yay. Haz. Ferdinando Maurici vd. Palermo, s. 31-49.
- Bordone 1534 Benedetto Bordone, *Isolario*, Libro II, Stampato per Nicolo d'Aristotile (Zoppino), Venedik.
- Bostan 2009 İdris Bostan, *Adriyatik'te Korsanlık: Osmanlılar, Uskoklar, Venedikliler 1575-1620*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Brummett 1990 Palmira Brummett, "Kemal Reis and Ottoman Gunpowder Diplomacy", *Studies on Diplomatic History: The Ottomans in Africa*, Cilt V, The Isis Press, İstanbul, s. 1-15.

Rodos'un Fethi Öncesinde (1499-1520) Akdeniz'deki Hıristiyan Korsanlar

- Brummett 2009 Palmira Brummett, *Osmanlı Denizgücü: Keşifler Çağında Osmanlı Denizgücü ve Doğu Akdeniz'de Diploması*, çev. H. Nazlı Pişkin, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Castañer 2006 José Enrique López De Coca Castañer, “Las Galeras Venecianas de Poniente y Berbería desde La Perspectiva Española”, *Medievalismo: Boletín de la Sociedad Española de Estudios Medievales*, No. 16, Sociedad Española de Estudios Medievales, Madrid, s. 113-172.
- Castañer vd. 1980 José Enrique López De Coca Castañer ve María Beltrán, “Mercaderes Genoveses en Málaga (1487-1516), Los Hermanos Centurión y Ytalián”, *Historia, Instituciones, Documentos*, No. 7, Universidad de Sevilla: Departamento de Historia Medieval y Ciencias y Técnicas Historiográficas, Sevilla, s. 95-124.
- Coleman 2013 David Coleman, “Of Corsairs, Converts, and Renegades: Forms and Functions of Coastal Raiding on Both Sides of the Far Western Mediterranean, 1490-1540”, *Spanning the Strait: Studies in Unity in Western Mediterranean*, ed. Yuen-Gen Liang and others, Brill, Leiden-Boston, s. 167-193.
- David 1996 Nicolle David, *Medieval Warfare Source Book Vol. II: Christian Europe and Its Neighbours*, Arms and Armour Press, Londra.
- Delpar 1980 Helen Delpar, *The Discoverers: An Encyclopedia of Explorers and Exploration*, Mc Graw-Hill Companies, New York.
- Dursteler 2012 Eric R. Dursteler, *İstanbul'daki Venedikliler: Yeniçağ Başlarında Akdeniz'de Millet, Kimlik ve Bir Arada Varoluş*, çev. Taciser Ulaş Belge, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.
- Eickhoff 1973 Ekkehard Eickhoff, *Venedig, Wien und Osmanen: Umbruch in Südosteuropa (1645-1700)*, Verlag C. D. Callwey, Münih.
- Lamberti 1848 Luigi Lamberti, *Portolano del Mare Mediterraneo, del Mare Nero e del Mare Azof*, Livorno, Tipografo Giacomo Antonelli
- Lane 1973 Frederic C. Lane, “Naval Actions and Fleet Organization 1499-1502”, *Venice Renaissance*, ed. J. R. Hale, Faber and Faber, Londra, s. 146-173.
- Lane 1966 Frederic C. Lane, *Venice and History*, The John Hopkins University Press, Baltimore.
- Marulli 1636 Commendatore Frà Geronimo Marulli, *Vite dei Gran Maestri della Sacra Raligione di San Giovanni Gerosolimitano*, Appresso Ottavio Beltrano, Napoli.
- Meray 1963 Seha L. Meray, “Bazı Türk Andlaşmalarına Göre Korsanlık ve Deniz Haydutluğunun Yasaklanması”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 18, Sayı 3, s. 105-188.
- Meray 1962 Seha L. Meray, *Devletler Hukukuna Giriş*, Cilt II, İkinci Baskı, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.

- Neptunia* 1966 *Neptunia*, 81-84. Sayılar, AAMM: Association des Amis du Musée de La Marine, Paris.
- Tabakoğlu 2019 Hüseyin Serdar Tabakoğlu, *Akdeniz'de Savaş: Osmanlı-İspanya Mücadelesi*, Kronik Yayınları, İstanbul.
- Valturii 1534 Roberti Valturii, *De Re Militari*, Edizione nel 1483, Liber I-XII, Apud Christianum Wechelum, Paris.
- Vatin 2000 Nicolas Vatin, *Rodos Şövalyeleri ve Osmanlılar: Doğu Akdeniz'de Savaş, Diplomasi ve Korsanlık*, çev. Tülin Altınova, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Ankara.

c. Sözlükler ve Ansiklopediler

- Boerio 1829 Giuseppe Boerio, *Dizionario Del Dialetto Veneziano*, “Colègio”, “Pregài” veya Pregadi”, *Coi Tipi di Andrea Santini e Figlio, Venedik*, s. 139 ve 462.
- Flick 1997 Thomas G. Flick, “Leo the African”, *Encyclopedia of the History of Science, Technology, and Medicine in Non-Western Cultures*, ed. Helaine Selin, Science Librarian, Hampshire College, Amherst, Kluwer Academic Publishers, Massachusetts-USA, s. 508.
- Kahane vd. 1988 Henry ve Renée Kahane ve Andreas Tietze, “Corsaro”, *The Lingua Franca in the Levant: Turkish Nautical Terms of Italian and Greek Origin*, 1. Baskı, Abc Kitabevi A.Ş., İstanbul-Ankara-İzmir.

SUMMARY

The piracy should not be evaluated only as a plundering activity. It should be considered as a political, economic and social activity which includes different interest groups. The Christian corsairs who were active between 1499 and 1520 and mentioned in the Diaries of Marino Sanuto should be approached in the same framework. Among these corsairs, the ones who were subject to Rhodes additionally assumed a religious identity in accordance with the faith of the Knights of Saint John of Jerusalem. The Rhodian corsairs, damaged the ships and commodities of the Ottomans and Maghrebians who were the representatives of Islam, the archrival of the religion of which they were members and they legitimated these activities under the name of holy war. As for the southern Italy, it experienced a security weakness due to the instability which was brought about by the struggle of influence between France and Spain. This situation expanded the sphere of influence of the corsairs in the surrounding areas. The Rhodian corsairs were supported by both Spain and France thanks to the activities which they carried out at the expense of the Ottomans. This support accelerated the flux of the corsairs between the eastern and western parts of the Mediterranean. The numerous corsairs from the origins of France, Spain, Genoa, Basque, and Catalonia carried out a great deal of plundering activities in both the Eastern and the Western Mediterranean (particularly around Syracuse and Messina) and they

captured multitudinous valuable commodities. Among the ships which were targeted by them, there were also the ones which belonged to the Venetian Republic. This situation reveals that politics and religion were not the sole sources of motivation of the piracy. Because, the piracy was realized also with an economic concern and subsisted as a natural extension of commerce throughout history. The saleability and marketability of the plundered commodities for the people in certain regions transformed the piracy into the very self of a commercial activity. The Venetian Republic became a target of both the Muslim and the Christian corsairs because of its dominance over numerous Aegean islands, the wide commercial network which it established between the ports of these islands and the commercial activities which it carried out in the Western Mediterranean and the Maghreb.

According to the letters and reports of the Diaries between 1499-1520, the origins and names of the corsairs were as follows: The Genoese corsairs Agostino di Montenegro, Batin Cerisola, Seregola and Nicola Centurione, Italian originated Don Pietro di Bobadilla and Zuan Giacomo Laroca, probably Italian relative (maybe brother) corsairs Julio, Federico and Giacomo Romano; the French originated corsairs Zuan Galiano (Jean Galian), Frà Paulo (Paul), Frà Bernardin, Piero Jan, Rapiamus, Frà Remorato, and Frà Januzo; Venetian originated Dominico Venero, the Spanish ones like Alfonso, Diego de Vera di Marseja, and Catalanian originated Georgia Andrea, Basque originated Joan Rois (also ship-owner), Portuguese originated Ulterius, probably Greek originated corsair Calafati, unknown originated Michiel Vidal, Frà Conceta, Frà Zuane, Frà Rimondo, Saraton, Gabriel Berton, and Servian Ponentin.

Batin Cerisola was mentioned in the report of the Venetian captain Dimitri Parga which was dated as the 16th August 1496. The captain reported that this corsair owned a galleon with the load capacity of 300 *bottes* (192 tons). His galleon had 28 rowers in both sides. Two corsair *barzas* helped him when he captured the ship of Dimitri Parga who navigated from Alexandria to Beheira (on the northern Egypt). But the corsair Cerisola had to set him and his ship free because this corsair had obtained a letter of safe-conduct from the Venetian authorities. So, he was attentive to be peaceful towards the Venetian captains, merchants and ships.

Another corsair from the Genoese origin was Nicola Centurione. He was known as "Santuryon" or "Santuriyyeoğlu" (the descendant of Centurione) by the Ottomans. His fame among the Ottomans stemmed from his attacks to the ship-convoys of the Muslim pilgrims. Oruç Beğ, the Ottoman historian, in his book *Tevârih-i Âl-i Osman* (1288-1502), mentioned one of his attacks which happened in 1498. Kemal Reis, the Ottoman corsair was charged to prevent the corsair attacks and to protect the Muslim ships in that period. He accompanied the pilgrim ship-convoy which included 300 persons and carried 400.000 ducats until Egypt. According to the information collected by Pellegrino Venero, the Venetian consul of Palermo, Centurione was the chief of the corsairs of the southern Italy and he was plundering together with two other companion corsairs, the French Frà Januzo and the Italian Don Pietro di Bobadilla. In 1499 another Genoese corsair was mentioned. Agostino di Montenegro plundered a *barcha* from Brandizo and captured its whole commodity. The one who gave patronage and courage to this corsair was the king of Naples.

The French corsairs presented a labour force to the French king especially in his rivalry and controversy with Spain on both the sea and the soils of the southern Italy.

Besides, the French originated, cavalry titled Rhodian captains, who were sometimes mentioned as corsairs in the Venetian resources, constituted an important source of the French royal naval staff. The French king sometimes applied to the Genoese experience of navigation and ship-building. Toulon, the port of Provence, was the center of the feverish naval preparations of the king according to the Venetian resources which were penned on February, in 1501. This news reached to Venice through the report of a so-called loyal man on the following month.

According to this report, the king patronaged a corsair named as Rapiamus. Upon the royal rule, the noblemen assumed building the ships which would be used in the naval struggle with Spain. The sovereign looked forward to seeing the ships of Normandy and Britain which were filled with some ammunition and provisions. Provence and Dauphiné were charged with baking the biscuits for the French soldiers and mariners. The corsair Rapiamus assumed repairing a ship while 100 carpenters from Glarentza, the Morean city and Rhodes looked after and repaired two big ships. The king also planned to buy six equipped ships from Genoa.

The Christian corsairs were a great danger for the Muslim envoys. Pietro Michieli, the captain of the Venetian Barbary ships witnessed an event which was related to this issue. In the letters which he sent from Syracuse on the 21st and 25th November of 1518, he informed the Venetian authorities about the danger caused by two corsairs, Frà Januzo and Don Pietro di Bobadilla who were in the pursuit of the ships of two envoys of the Tunisian sultan. Their ships were fascinating for these corsairs because they carried the presents which costed 200.000 ducats and which would be presented to the Ottoman emperor and the Venetian doge. The envoys were so lucky that they obtained protection from the Venetian ships. But, Hasan ibn-Muhammed el-Vazzân el-Zayyâtî, the envoy of the Moroccan Sultan was not as lucky as them. He was captivated by the Italian originated corsair Don Pietro di Bobadilla in 1520 and he had to convert to Christianity. He became the famous African Leo after having taken the name of Giovanni Leone as a reference to his godfather, the Pope Leo the 10th. He completed his famous work, "Della Descriptione dell'Africa" (On the Description of Africa) in those years, between 1520 and 1526. He achieved to turn to the Maghreb in 1529 and reconverted to Islam and spent his last years there.

Sometimes, the Christian corsairs competed with each other due to their ambitions of leadership and wealth and this resulted in their death. In 1518, Centurione was scragged by a man from Biscay who was hired by Frà Januzo. Frà Januzo shared the same fate with Centurione and he was killed by another corsair Frà Bernardin in the following year.

All these abovesaid events and names were serving for an international economic rotation which were hidden behind the political and religious discourses at the expense of the other one. The other one was also a source of wealth and the Christian corsairs were the carriers of this wealth. The marketable and saleable commodities of the Ottoman, Maghrebian and Venetian merchants and their ships became targets of the Spanish, French, Genoese, Rhodian corsairs and the other ones from different origins. The support and patronage of the rival states were important sources of legitimation for the corsairs and helped the aforesaid rotation to function properly.